

Työpaperi 11/2019

Tarja Heino & Pia Eriksson (toim.)

Lasteri – ideasta toteutukseen

Selvitys lastensuojelun 24/7 yksiköiden tietokannasta

Nimi tietokannalle olisi valmiina: LASTERI. Idean esittely nostatti kysymyksen: miksi ihmeessä tällaista ei jo ole olemassa? Eikö yhtenäistä kansallista tietopohjaa todellakaan ole?

Lastensuojelun ympärivuorokautista palvelua tarjoavat yksiköt kokoavan tietokannan tarve on ilmeinen. Sellaista tarvitaan, kun sosiaalityöntekijä yhdessä asiakkaan kanssa hakee lapsen yksilöllisiä tarpeita parhaiten vastaavaa sijoituspaikkaa esim. tietyltä alueelta. Ylikuormittuneiden sosiaalityöntekijöiden aikaa säästyy, työ sujuvoituu, kuntien hallinnollisissa kuluissa ja mahdollisesti hankintaprosesseissa tulee säästöä. Inhimillisten hyötyjen ohella kustannushyödyt nähtiin merkittäviksi. Jakamalla tietoja viranomaisten kesken voidaan valvontaa tiivistää ja päällekkäistä työtä vähentää. Lastensuojelun sijaishuollon alueellinen ja kansallinen seuranta ja arviointi parantuu tietokannan avulla.

Tavoitteena on luoda kansallinen viranomaiskäyttöön tarkoitettu yhtenäinen ”hakukone” ja tietopohja lastensuojelun ympärivuorokautista hoitoa lapsille, nuorille ja perheille antavista yksiköistä. Tässä selvityksessä kuvatus idean odotetaan tuotteistuvan ja löytävän omistajansa, ylläpitäjänsä, päivittäjänsä – käyttäjät olisivat jo valmiina odottamassa. Asiassa tehdyt kaksi selvitystä on nyt koottu yksiin kansiin.

Lukijalle

Lastensuojelun sijaishuollon järjestämisen kuva voi verrata tilkkutäkkiin. Palvelun tuottajia on monenlaisia – ja tuotannon perusta vaihtelee toimeksiantosopimuksesta liiketoimintaan. Lastensuojelun perhehoitossa on eniten lapsia, ja se tapahtuu kokonaan yksityisissä kodeissa. Niistä ei ole saatavissa valtakunnallista karttakuvaa – tieto perhekodeista ja niihin sijoitettujen lasten määrästä on kunnissa, joissain tapauksissa seutukunnissa taikka yksityisen perhepankkiyrittäjän takana. Sotkanet -tietokannassa oleva kansallinen ja alueellinen tieto perhekodeista ei kerro perhekotien sijaintikunnasta/maakunnasta vaan siitä, mikä kunta on sijoittanut lapsia perhekoteihin. Tämäkään ei kerro tarkkaa kokonaismäärää, koska yhtä kotia voi käyttää useampi kunta.

Myös ammatillinen perhekotitoiminta sekä laitoshoido ovat valtaosin yksityisten palveluntuottajien toimintaa, ja tästä luvanvaraisesta palvelusta 90 % on yritysten tuottamaa ja 10 % yleishyödyllisten toimijoiden tuottamaa. Yksityisten lastensuojeluyksiköiden toimintaa kuvaava selvitys (Porko ym. 2018) kuvaa palvelutuotannon kehitystä ja haasteita. Havainnoissa on yhtäläisyyttä parhaillaan vanhustenhuollossa käytävään keskusteluun. Selvitys toi esiin palvelutuotannon markkinoistumisen, yhtäältä yksiköiden profiloitumisen ja toisaalta niiden kaavamaistumisen, yksiköiden epätasaisen alueellisen jakautumisen, kustannustietoisuuden ja henkilöstömenoihin kohdistuvan säästöpaineen. Toiseksi selvitys toi näkyviin sijaishuollon yksiköiden jännitteiset yhdyspinnat opetuksen järjestämiseen, psykiatrisen ja päihdeosaamisen sekä jälkihuollon järjestämiseen. Kolmanneksi havainnot kietoutuivat sijaishuollon laatuun sekä ohjaukseen ja valvontaan, jonka tulevaisuus huolestutti erityisen paljon haastateltuja aluehallintoviranomaisia. Haastatteluisa tuotiin esiin tarve yhdestä rekisteristä, johon koottaisiin valvonnan kannalta keskeinen tieto ja vältettäisiin päällekkäisyyttä toiminnassa.

Julkisten tuottajien, kuntien ja kuntayhtymien yksiköistä ei ole lainkaan koottua kansallista tietoa, vaan niiden paikkamäärä- ja palvelutieto on ylläpitäjäkunnissa. Valtion koulukodeista on tietoa koulukotien kotisivuilla THL:ssä. Viimeinen kaikkia yksikköjä koskeva kansallinen lastensuojelulaitoksista koottu ja julkaistu tilasto on vuodelta 1983.

Yksikköjen tiedot kokoavan tietokannan tarve on siis ilmeinen. Selvitystyössä sen inhimilliset hyödyt todettiin oitis ilmeisiksi jokaiselle osapuolelle, lapsesta valvojaan. Myös kustannushyödyt nähtiin merkittäviksi. Lapselle sopivaa sijoituspaikkaa hakevien ylikuormittuneiden sosiaalityöntekijöiden aikaa säästyy, työ sujuvoituu, hallinnollisissa kuluissa ja mahdollisesti kilpailutusprosesseissa tulee säästää, ja valvonta tiivistyy tietoja jakamalla. Lastensuojelun vaativien erityispalvelujen alueellinen ja kansallinen seuranta ja arviointi mahdollistuu. Lasterin ideaa esiteltiin hallituksen kärkihankkeen, Lasten, nuorten ja perheiden LAPE-muutosohjelman lastensuojelun työseminaareissa, jonne osallistui alan asiantuntijat keskushallinnosta, Valvirasta ja aluehallintoviranomaisista, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta sekä maakunnallisten LAPE-hankkeiden, kuntien järjestöjen ja yritysten edustajista. Sovelluksen odotusarvo nousi siivilleen. Osa lennokkaista ajatuksista on siirtynyt matkan varrella myöhempään toteutusvaiheeseen.

Prosessi käynnistyi runsas vuosi sitten blogista¹, joka johti tämän julkaisun esiselvitykseen (OSA I). Esiselvitys kiinnitettiin LAPE-muutosohjelman yhteyteen. Sitä käsiteltiin LAPE-muutosohjelman ohjausryhmässä sekä esiteltiin LAPE-päivillä syksyllä 2018. Monessa maakunnassa osoitettiin viime vuoden aikana kiinnostusta asiaan sekä mahdollisesti käynnistyvään kokeiluun.

LAPEn ohjausryhmä myönsi rahaa loppuvuonna Lasterin toteutuksen teknisten vaihtoehtojen ja kustannusten selvittämiseen. Toisen vaiheen selvityksen (OSA II) tuloksena ulkopuolinen konsultti Salivirta & Partners Oy teki markkinakartoituksen ja totesi, että hahmoteltu Lasterin vaatimusten mukainen järjestelmä on toteutettavissa hyödyntämällä olemassa olevia ratkaisuja toteutuksen pohjana. Koko Lasterin toteutuksen, käyttöönoton ja ylläpidon kustannukset arvioitiin 77 000 - 585 000 euron välille. Räättälöinnin määrä oli suoraan verrannollinen kustannusarvioon.

Seuraavassa vaiheessa vuonna 2019 on neuvottelujen ja toteutuksen konkretisointien aika. Tavoitteena on luoda kansallinen viranomaiskäyttöön tarkoitettu yhtenäinen ”hakukone” ja tietopohja lastensuojelun

¹ <https://blogi.thl.fi/lastensuojelun-palveluntuottajien-avoin-rekisteri-vaihtoehdoksi-kilpailutukselle/>

ympäri vuorokautista hoitoa lapsille, nuorille ja perheille antavista yksiköistä. Tämän idean odotetaan tuoteistuvan ja löytävän omistajansa, ylläpitäjänsä, päivittäjänsä – käyttäjät olisivat jo valmiina odottamassa. Tämä julkaisu toimii taustamateriaalina 11.3.2019 järjestettävään neuvonpitoon, jonka Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL kutsuu koolle ja järjestää. Sen tarkoituksena on sopia seuraavista askelmerkeistä, jotka integroituvat tietopohjan kokonaisarkkitehtuuriin sekä tulevaan Soteriin ja jotka samalla voivat mahdollistaa uudenlaisen tuotteen todellistumisen Lasterin pilotoinnin kautta.

Tähän julkaisuun on koottu tehdyt selvitykset. Matkan varrella sen ideointiin, kannatteluun ja edistämiseen ovat osallistuneet monet tahot ja henkilöt – lämmin kiitos kaikille.

Sosiaalihuollon yliaktuaarina toiminut ja lastensuojelutilastoista sydämenasianaan hyvää huolta pitänyt Kyllikki Korpi kantoi lastensuojelusta huolta vielä kuoltuaankin, sillä hän on laatinut testamentin, jonka turvin on mahdollista edistää tätä työtä. Kyllikin muistoa kunnioittaen,

Tarja Heino
Tutkimusprofessori, THL

Marjo Malja
Sosiaalineuvos, STM

Sisällys

Lukijalle	2
OSA I: Avoin rekisteri lastensuojelulain nojalla ympärivuorokautista hoitoa lapsille, nuorille ja perheille antavista yksiköistä: ”Lasteri” -tietopohja lastensuojelun 24/7 palveluntuottajista	6
1. Johdanto	6
1.1 Lastensuojeluympäristö.....	6
1.2 Hankeympäristö	7
2. Nykytilan kuvaus.....	9
2.1 Miten tähän on tultu, miksi tarvitaan yhtenäinen rekisteri	9
2.2 Nykytilan ongelmat ja kehittämistarpeet.....	10
2.3 Nykytila on muutostila	10
3. Uusi avoin lastensuojelun yksikkörekisteri ”Lasteri”	12
3.1 Säädöspohja.....	12
3.2 Muut keskeiset säädökset ja johtopäätös lakiraameista.....	14
3.3 Uusi toimintamalli.....	15
3.4 Lastensuojeluyksiköiden avoimen rekisterin hyödyt	17
3.5 Esimerkkejä maakuntien käytännöistä	19
4. Tietotekniset vaihtoehdot	21
4.1 Yhteenveto käyttötarkoituksesta, etenemisestä sekä ylläpitäjästä.....	21
4.2 Tietopohjan tekninen alusta.....	22
5. Toimenpide-ehdotukset.....	23
Lähteet.....	24
OSA II: Esiselvitys lasteri-rekisterin toteutusvaihtoehdoista.....	25
1. Johdanto	25
1.1 Esiselvityksen tausta	25
1.2 Esiselvityksen tavoitteet.....	26
2. Tavoiteratkaisun kuvaus.....	27
2.1 Lasterin sidosryhmät	27
2.2 Ensimmäisen vaiheen moduulien kuvaukset.....	28
2.2.1 Tiedon rikastaminen	29
2.2.2 Palveluhaku	30
2.2.3 Tilastotyökalu lastensuojelun palveluntarjonnan seurantaan ja arviointiin.....	30
2.2.4 Käyttäjähallinta	31
2.2.5 Integraatiot	31
2.3 Toisen vaiheen moduulien kuvaukset	32

2.3.1 Dokumenttien hallinta maakuntien käyttöön.....	33
2.3.2 Ammattilaisviestintä.....	33
2.3.3 Valvontatiedot.....	33
2.3.4 Palautekanava.....	34
3. Markkinakartoitus.....	34
3.1 Tietopyyntö.....	34
3.2 Toimittajat ja ratkaisut.....	34
3.3 Kustannusarviot.....	35
3.3.1 Räätelöinnin ja käyttöönoton kustannusarviot.....	36
3.3.2 Ylläpidon kustannusarviot.....	36
3.3.3 Koko ratkaisun kustannusarvio ja yhteenveto kustannuksista.....	36
3.4 Muita selvitettyjä ratkaisuvaihtoehtoja.....	36
4. Johtopäätökset ja tunnistetut jatkoselvitystarpeet.....	37
4.1 Rekisterit.....	37
4.2 Kehitysaikataulu.....	37
4.3 Lisäarvo.....	38
4.4 Jatkokehitys- ja jatkoselvitystarpeet.....	38
Liite 1. Tietopyynnön kysymykset.....	39
Liite 2. Palvelutietovarannon tietosisältö ja Soteri-rekisterin julkiset tiedot.....	40
Liite 3. Kustannusvertailu.....	43

OSA I: Avoin rekisteri lastensuojelulain nojalla ympärivuorokautista hoitoa lapsille, nuorille ja perheille antavista yksiköistä: ”Lasteri” -tietopohja lastensuojelun 24/7 palveluntuottajista

Esiselvitys, I vaihe 25.6.2018

Tarja Heino, tutkimusprofessori & Pia Eriksson, kehittämisspällikkö

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

1. Johdanto

Selvitys on syntynyt huolesta sen suhteen, miten muuttuvassa hallinnossa (maa)kuntien on mahdollista järjestää haavoittuvassa asemassa oleville, lastensuojelulain nojalla sijoitetuille lapsille heidän yksilöllisiä tarpeitaan parhaiten vastaava sijoituspaikka. Ensisijaisesti huoli on lasten edun toteutumisesta sekä siitä, miten maakunnalla on tieto paikkatarjonnasta ja yksikköjen toiminnan laadusta, mutta huoli on myös siitä, miten järjestäminen voisi olla mahdollisimman sujuvaa ja kustannustehokasta.

1.1 Lastensuojeluympäristö

Lastensuojeluperusteinen ympärivuorokautisessa hoidossa on vuosittain noin 18 000 lasta ja nuorta. Näistä lapsista ja nuorista yli 7 000 oli sijoitettuna yksityiseen perheeseen oman kodin ulkopuolelle, lähes saman verran (6 500) erilaisiin laitoksiin, yli 2 000 ammatillisiin perhekoteihin sekä noin 2 000 muualle vuonna 2015. Näissä lastensuojelun yksiköissä kasvaa pikkukaupungin kokoinen tuleva sukupolvi. <http://www.julkari.fi/handle/10024/136409>

Valtiolla, kunnilla (ja tulevaisuudessa maakunnilla) on erityisiä velvollisuuksia sellaisen palvelutoiminnan järjestämisen ja valvonnan suhteen, jossa käytetään pakkotoimia ja joissa kansalaisten oikeusturva on vaarassa. Tämä koskee muun muassa lastensuojelun ympärivuorokautisia palveluja, ja niistä säädellään lastensuojelulaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa.

Lasten sijaishuoltopaikoissa tapahtunutta kaltoinkohtelua on tullut ilmi monissa maissa. Suomi ei ole poikkeus tässä asiassa ja tilanteen tutkimiseksi ja toiminnan kehittämiseksi sosiaali- ja terveysministeriö tilasi tutkimuksen lastensuojelun sijoittamien lasten kokemuksista ennen vuotta 1984 (Hytönen ym. 2016). Selvitys nosti esiin tapahtuneita järkyttäviä asioita, ja se myös johti perhe- ja peruspalveluministerin anteeksipyyntöön ja toimenpide-ehdotusten vastaanottamiseen (tilaisuus 2016). Tilaisuudessa 2010-luvun sijoitettuna olleet nuoret osallistuivat keskusteluun, ja ministeriö tuki valtakunnallisen *Yhdessä Koettua – 100-vuotias Suomi sijoitettujen lasten silmin* järjestetyn tapahtumakiertueen toteuttamista. <https://yhdessakoettua.fi/>

Lapsen huostaanotto ja sijoitus sijaishuoltopaikkaan nk. ”julkiseen kotiin” (Enroos 2016) on interventio ja puuttuminen yksityisyyteen lapsen edun mukaisen hoidon järjestämiseksi. Juuri tässä konkretisoituu vahvasti julkisen vallan rooli ja vastuu lasten ”julkisena huoltajana” (Helavirta 2016). Julkisena huoltajana toimivan viranomaisen vastuulla on järjestää lapsen kasvatusta ja hoitoa, mutta myös ohjata ja valvoa niiden yksiköiden toimintaa, joihin se on lapsia sijoittanut. Sen vastuulla on myös tietää, millaiset olosuhteet lapsilla sijoituspaikoissa on ja miten he siellä voivat. Tehtävän hoitaminen edellyttää niin valvonnan ja seurannan menetelmien kuin sijoituspaikkoja koskevan tietopohjan kehittämistä, niin sisällöntuotannon kuin teknisen sovellutuksen osalta.

Yksityisten luvanvaraisten lastensuojelulaitosten osalta on juuri tehty selvitys (Porko ym. 2018) <https://www.julkari.fi/handle/10024/136436>. Selvitys tuo esiin viime aikojen kehityssuuntia, huolia tulevaisuuden suhteen sekä tarpeen yhdenmukaiseen palveluntuottajarekisteriin. Selvityksen mukaan lastensuojelun ympärivuorokautinen palvelutuotanto on yksityistynyt 2000-luvulla. Lastensuojelun laitosisyksiköistä ja ammatillisista perhekodeista suurin osa on yksityisten ylläpitämiä. Näitä yksityisten tuottajien lastensuojeluyksiköitä on noin 670, joista yritysten omistamia yli 90 % ja yleishyödyllisten yhdistysten alle 10 %. Julkisen sektorin ylläpitämiä yksiköitä arvioidaan olevan noin 100. Lastensuojelun yksiköissä on yhteensä yli 8 000 lasta vuosittain. Tämän lisäksi kaikki perhehoito toteutuu yksityiskodeissa ja perustuu toimeksiantosopimukseen.

Viime vuosina isot kansainväliset toimijat ovat ostaneet pieniä laitoksia ja ammatillisia perhekoteja. Tuotettu suuri palvelukokonaisuus standardoitu (Porko ym. 2018) samaan aikaan, kun lasten ja perheiden tilanteet ja tarpeet jatkavat monimuotoistumistaan (Heino ym. 2016). Kehitys tarkoittaisi valmistautumista sellaiseen tulevaisuuteen, jossa on käytettävissä joustavasti järjestäviä monipuolisia palveluja, jotka vastaavat lasten yksilöllisiin tarpeisiin.

Sote-palvelujärjestelmän lisäksi myös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan valvontaa toteuttavat organisaatiot ovat muutoksen tilassa – Valvira ja aluehallintovirastot yhdistyvät uudeksi Luova-yksiköksi, johon kootaan myös muita tehtäviä. Valvontaa koskeva lainsäädäntö on muutoksessa. Vielä ei ole selvää, millaisessa muodossa eduskunta hyväksyy säädökset liittyen muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottamiseen. Laajaa yksimielisyyttä on siitä, että kaikkien lastensuojelun 24/7 yksiköiden tulee määrittäjä ennakkotarkastuksen piiriin kuuluviksi yksiköiksi ja ettei omavalvonta ole riittävää.

Laajaa yksimielisyyttä on myös siitä, että Suomeen tarvitaan yhdenmukainen avoin ja kansallinen lastensuojeluyksiköitä koskeva rekisteri. Suurin osa yksiköistä toimii ja tarjoaa palvelujaan yli kuntarajojen, osa valtakunnallisesti yli maakuntarajojen. Lasten sijaishuollon palvelukokonaisuus, sen tuottaminen ja järjestäminen muodostavat kohdespesifin ja laajan vastuualueen.

Tarvitaan digitaalinen pilotti ja tietopohjan kehittäilyötä lastensuojeluyksiköt sisältävän alustan perustamiseksi. Tällainen hanke palvelisi samanaikaisesti useita intressiryhmiä. Pilotin tuloksia voisi myös hyödyntää muiden toiminta-alueiden hyödyksi (esimerkiksi vanhusten ja kehitysvammaisten hoivayksiköt).

1.2 Hankeympäristö

Hallituksen kärkihankkeista erityisesti digitalisaatiohanke (digi), sosiaali- ja terveydenhuollon uudistushanke (sote), maakuntauudistushanke (maku) ja Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) linkittyvät toisiinsa. Tavoitteena on myös, että eri hankkeet voivat integroitua tämän selvityksen kehittämiskohteessa. Maakunta saa uusia sote-tehtäviä, joiden organisoitua ja toteuttamista helpottaisi digitaalinen, avoin, lastensuojeluyksiköt kokoava tietokanta. Lisäksi STM on käynnistynyt *Sähköisten palveluiden projektin*², joka on tukiprojekti koko LAPE:n kehittämiseksi. Lähtökohtana on, ettei sähköisten palveluiden kehittäminen ole irrallista varsinaisten lasten ja perheiden palveluiden uusien toimintamallien kehittämisestä. Tavoitteena on, että sähköiset palvelut tukevat lapsi- ja perhepalveluiden uudistamista ja uusia toimintamalleja.

Osana lastensuojelun kehittämistä LAPE:ssa on selvitetty sijaishuollon valvonnan, laitoshuollon ja perhehoidon tilannetta sekä tehty mallinnuksia laadukkaaseen ja lapsenoikeusperustaiseen toimintaan. Selvää näiden perusteella on, että tarvitaan selkiyttävää remonttia ja kansallista tukea maakunnille, jotta uusi, lapsilähtöisesti integroitunut ja koordinoitu lastensuojelun toimintakokonaisuus syntyisi. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen valtavirrassa marginaalisten ryhmien erityiset kysymykset ovat juuri niitä hankalia haasteita, jotka edellyttävät yhteispinta- ja integraatiopuheiden konkretisoimista käytännön toimiksi ja lasten tarpeisiin vastaavien palvelujen järjestämiseksi.

Hankintalaki (1397/2016) tähtää julkisten varojen säästämiseen. Siihen tähtää myös sote-uudistus. Vaakakupissa ovat veronmaksajan, palveluntuottajan ja asiakkaan etu. Tärkeintä on turvata sijoitettujen lasten kannattelevat, tukevat ja pysyvät ihmissuhteet ja ehkäistä niiden katkeaminen kilpailutuksen seurauksena.

² <http://stm.fi/documents/1271139/2802197/S%C3%A4hk%C3%B6isten+palvelujen+projekti.pdf/7a86ddf2-565b-4ec7-aa95-d0e2d6fbb9>

Kaltoinkohdellut lapset tarvitsevat turvaa ja jatkuvuutta myös sijoituksen aikana. Tässä taustaselvityksessä ehdotetun hankkeen arvioidaan sijaishuollon laadun varmistamisen ja lasten yhdenvertaisuuden tarpeitaan vastaavaan sijaishuoltopaikkaan varmistamisen lisäksi tuottavan suoranaista säästöä ja tuovan toimintaan kustannustehokkuutta. Lisäksi hanke on merkittävä sekä strateginen että operationaalinen hyvinvointi-investointi tulevaisuuteen. Hanke tarjoaa maakunnille yhdenmukaisen tietopohjan heidän järjestämisvastuullaan olevaan tehtävään. Maakuntien liikelaitokset saisivat tietopohjasta lastensuojelun palveluntuottajien vertailupalvelun.

Hallitus linjasi 12.9.2016, kuinka julkisen hallinnon ja palveluiden digitalisointia ja siinä tarvittavaa ICT-toimintaa toteutetaan sote- ja maakuntauudistuksessa. Reformiministerityöryhmä linjasi 22.9.2016 toimeenpanoon kuuluvaa palvelukeskuksen perustamista. Maakuntien tiedonhallintaa ja yhtenäisiä järjestelmiä ja digitalisaatiota koskevat linjaukset hallitus on antanut 5.4.2016. Digimuutoksen ja toimeenpanon strategisen ohjausryhmän tehtävänä on ohjata ja ylläpitää muutosta ml. muutosohjelman hankkeissa tehtävää toimeenpanoa.

Valtiovarainministeriöön on perustettu laaja hanke, jossa toimivat Sote- ja maakuntauudistuksen digimuutoksen ja toimeenpanon strateginen ohjausryhmä, hanketoimiston johtoryhmä ja hanketoimisto <http://vm.fi/hanke?tunnus=VM027:00/2017> Strategisen ohjausryhmän tehtävänä on:

1. Ylläpitää digitavoitetilaa maakunta- ja sote-rakenteeseen ja muutokseen liittyen huomioiden muu julkisen hallinnon ICT/digi-kehittäminen (iso kuva).
2. Varmistaa muutoksen toteutuminen ja tarvittavat resurssit.
3. Toteuttaa muutoksen strategista ohjausta ja hyväksyä linjauksesitykset valtakunnallisesti merkittävistä vastuunjako-, rahoitus- ja muista vastaavista strategisista kysymyksistä ennen niiden esittelyä sote- ja/tai maakuntaprojektiryhmille sekä muille päättävälle ryhmille.
4. Hyväksyä digivalmistelun kansallinen tiekartta ja sen merkittävät päivitykset.
5. Hyväksyä kokonaisarkkitehtuurin tavoitetila ja päättää sen toteutuksesta (tai siitä poikkeamisesta) hankkeissa.
6. Ohjata ja tukea hanketoimiston johtoryhmää ja sen ohjaamaa toimeenpanoa.
7. Arvioida toimeenpanon strategiset riskit ja ohjata ja valvoa digimuutoksen toimeenpanon riskiä ja niiden hallintaa operatiivisessa ohjausryhmässä.
8. Ylläpitää keskustelua ja yhteydenpitoa maakuntien muutosjohtajiin ja kuntiin.

Sote-uudistuksen valmistelun yhteydessä kansainvälisen arviointipaneelin joulukuussa 2016 julkaiseman raportin (Couffinal ym. 2016) mukaan sote-uudistuksen toimeenpano on ratkaisevassa asemassa. Sen mukaan *osaamista ja voimavaroja on suunnattava maakuntien järjestämisoaamiseen, hankintatoimeen ja tietojärjestelmiin*. Paneeli keskittyi lähinnä terveydenhuollon palvelujärjestelmään ja valinnanvapauden toteuttamiseen. Se korosti, että uudistuksen toteutus edellyttää tietojärjestelmien ja mittaristojen kehittämistä ja että ICT-ratkaisuissa ja joidenkin palveluiden järjestämisessä ja arvioinnissa *tarvitaan vahvaa valtion ohjausta*.

Idea lastensuojeluyksikköjen koordinoinnin ja tietopohjan tarpeesta on ollut ilmassa jo ennen LAPEa, mutta on noussut esille mm. sote-uudistuksen ja maakuntapohjaiseen lastensuojeluun siirtymisen myötä. Lastensuojelun sijaishuollon ohjausta ja valvontaa on selvitetty LAPE:n puitteissa syksyllä 2016 toimineessa mallinnustyöryhmässä. Mallinnusryhmän loppuraportissa esitetään lapsikeskeinen ja lapsenoikeusperustainen sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan toimintamalli (Hoikkala ym. 2017), jossa yhtenä suosituksena on yhdenmukaisen tietopohjan luominen. Syksyllä 2017 asia nousi vahvasti esiin alan tilaisuuksissa, julkaisuissa (Hoikkala ym. 2017; Hanhinen & Hyvärinen 2017). Myös THL:n aihetta käsitellyt blogi-kirjoitus sai paljon myönteistä palautetta ja huomiota (Heino 2017).

Nykytilanteen ongelmat ovat laajasti tunnistettuja. Lastensuojelun toimijaverkostot ovat ilmaisseet monin tavoin aitoa kiinnostusta selvityksen kohteena olevaan asiaan. 28.3.2018 järjestettiin STM:n ja THL:n LAPE-muutosohjelman toteuttamiseen kuuluva lastensuojelun sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan yhteistyöpäivä, johon osallistui Valviran, aluehallintoviranomaisten, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian, maakunnallisten LAPE-hankkeiden, kuntien, järjestöjen ja yritysten edustajia. *Tilaisuus osoitti alan verkostojen ja toimijoiden valmiuden laadukkaaseen sijaishuollon järjestämisen ja tuotannon varmistamiseen sekä tarpeen yhdenmukaisesti tuotettuun tietopohjaan ja palveluntuottajien rekisterin luomiseen*.

Tämä esiselvitystä on tehty yhteistyössä kuullen THL:n TIETO-osaston asiantuntijoita sekä Valviran ja AVIn asiantuntijoita. Kiitämme saadusta asiantuntevasta konsultaatiosta eri vaiheissa. Raportoinnista vastaavat tutkimusprofessori Tarja Heino ja kehittämisspäällikkö Pia Eriksson. Selvitys on käsitelty työryhmässä, johon ovat kuuluneet STM:n sosiaalineuvos Marjo Malja, erityisasiantuntija Kirsi Kaikko ja erityisasiantuntija Mikko Huovila.

Tammikuun lopussa 2018 THL/STM asiantuntijat kokoontuivat pohtimaan etenemistä, ja päätyivät käynnistämään asiassa esiselvityksen, joka tehtiin THL:ssä. 19.2.2018 THL kuuli hakupalvelua kehittäneen Socfinderin kehittäjiä palaverissa, jossa esiteltiin heidän toiminta-ajatus ja hakualustan toteutus. Asia tuotiin LAPE-tiimiin 6.3. (Pia Eriksson) ja uudelleen 27.4.2018 (Eriksson & Heino). LAPE-tiimi päätti, että Mikko Huovila valmistelee teknisen sovelluksen ja kustannusarvion osalta esiselvityksen seuraavaa vaihetta (vaihe II) ja että hankeidea esitellään LAPE-ohjausryhmälle 14.6.2018.

2. Nykytilan kuvaus

2.1 Miten tähän on tultu, miksi tarvitaan yhtenäinen rekisteri

Kunnat ovat omaksuneet erilaisia strategioita sen suhteen, miten ne kehittävät ja ylläpitävät laitoshuoltoa omana toimintanaan ja miten he hoitavat palveluiden hankinnan; missä määrin ja millaisissa tilanteissa ne ostavat palveluja ulkopuolelta yksityisiltä, järjestöiltä, valtiolta tai toisista kunnista. Ostettavien palveluiden määrä, laajuus, sisältö sekä laatu vaihtelevat. Myös eri vuosikymmenillä kuntien lastensuojelun politiikka ja toimintatavat palvelujen hankinnan suhteen ovat vaihdelleet. Laitosyksikköjen kysyntä on vaihdellut osin sen mukaan millaisia keinoja ja resursseja kunnilla on ollut käyttää avohuollossa intensiivisen tuen järjestämiseksi. Osin kysymys on asenteista ja jossain määrin taloudesta. Kun lasten sijoitukset kodin ulkopuolelle ovat lisääntyneet, myös kysyntä uusiin paikkoihin on samassa suhteessa lisääntynyt.

Kun sijoituspaikkojen kysyntä 1990-luvun loppua kohden kasvoi, ammatillisten perhekotien ja yksityisten palveluntuottajien osuus lisääntyi. Yksityisten osuus palvelutuotannosta on lastensuojelussa korkein kaikista sosiaalihuollon sektoreista. Yksityisten yritysten keskittymistä on tapahtunut: pienet ammatilliset perhekodit ovat myyneet yksikköjään isoille toimijoille. *Sijaishuollon palvelurakenteen muutos on tarkoittanut palvelujen yksityistymistä.* Kun vielä 1988 yksityisten yritysten osuus lastensuojelulaitosten ylläpitäjistä oli alle neljännes (23 %), niiden osuus on yli 90 % vuonna 2018. Yleishyödyllisten yhdistysten osuus yksityisestä palvelutuotannosta on enää alle 10 %. Vuonna 2018 Suomessa on 443 luvanvaraista sijaishuollon palveluntuottajaa, joilla on yhteensä 671 toimintayksikköä. Näiden hoitopaikoista 66 % on laitospaikkoja ja joka neljäs paikka (26 %) on ammatillisessa perhekodissa (Porko ym. 2018).

Valtion koulukodit ovat läpikäyneet monet muutokset viimeisten vuosikymmenten aikana. Kun niissä vielä 1980-luvun alussa oli noin 300 paikkaa, 1996 niitä oli enää 147. Järjestöjen asema palveluntuottajina on perinteisesti ollut vahva, ja palvelun laatuun pitkään kentällä toimineiden yleishyödyllisten toimijoiden tuottamana on luotettu. Kilpailun kiristymisen ja tuottajien monimuotoistumisen on pelätty uhkaavan laatua.

Kunnat ovat harjoitelleet kilpailutusta melko pitkään, ja silti ongelmia ilmenee niin järjestäjän, tuottajan kuin asiakkaiden raportoitavana. Päällekkäistä työtä on tehty kunnissa, ja hankintaa on ryhdytty jossain määrin keskittämään. Siitä huolimatta byrokratiatyö erilaisten selvitysten ja hallinnonin suhteen on kasvanut, ja se tuottaa ylimääräisiä kustannuksia. Se vie aikaa asiakastyöltä ja sen tuelta. Työajassa laskettuna keskisuuri kaupunki olisi palkannut ostopalvelujen kontrolloinnin hinnalla useita työntekijöitä asiakastyöhön. Kansallinen rekisteri voisi toimia vaihtoehtona ja/ tai tukena perinteisille hankintamenettelyille.

Soten maakuntamalliin siirryttäessä tilanne muuttuu. Kilpailutuksen järjestäjiä on vähemmän. Palvelujen tuotantoa ohjaava rakenne muuttuu. Huostaan otettujen lasten julkisena huoltajana julkinen valta on edelleen vastuussa lasten saamasta hoidosta ja sen valvonnasta. STM:n tilaaman menneisyystutkimuksen ehdotukset ovat edellyttäneet valtiolta toimia, ja valtio on luvannut ryhtyä toimiin.

Tarve on vahvistunut ja ongelma on vaikeutunut kaiken aikaa siinä, miten lastensuojelun sijaishuollon toimintakokonaisuudesta on saatavissa tietoa, kun ajantasaista tietoa ei ole olemassa sijaishuoltopaikoista.

Tilastollinen seuranta puuttuu. Hinnat ja laatu vaihtelevat. Kustannuksia ei yksinkertaisesti ole mahdollista seurata. Maakuntaan siirtyminen tuo näkyviin nämä asiat isoina haasteina.

2.2 Nykytilan ongelmat ja kehittämistarpeet

Kuten edellä on todettu, ei ole olemassa lastensuojeluyksikköjä ja niiden toimintaa kuvaavaa yhtenäistä tietopohjaa. Tietopohjan aukkoja ja kehittämistä on selvitetty STM:n toimeksiannosta Lastensuojelun kehittämis- ja tutkimus (LaskeTut) hankkeessa vuosina 2013 - 2015 (Rajala ym. 2016; Heino ym. 2016; Heino 2016), ja työ on jatkunut hallituksen kärkihankkeessa (LAPE). Tarvitaan yhtenäinen tietopohja tulevan lainsäädännön edellyttämään maakuntien palvelun seurannan ja arvioinnin tehtävään vastaamiseksi (THL). Etelä-Suomen aluehallintoviraston selvityksen mukaan (2017) noin 70 % kaikista selvityksen kohteena olleista omavalvontasuunnitelman kohdista toteutui puutteellisesti. Niiden ei arvioida yksinään olevan lapsen etua ja turvallisuutta takaava riittävä valvonnan keino. Myös LSKL on ottanut kantaa asiaan (<https://www.lskl.fi/kannanotot-ja-lausunnot/lastensuojelun-erityisyys-on-huomioitava-sote-valvonnan-uudistuksessa/>) *Yksityisten ja julkisten yksiköiden omavalvontasuunnitelmat eivät siis riitä turvaamaan lapsen edun toteutumista.*

Myös kuntien välillä on keskinäistä palvelujen ostoa. Kuntien yksiköt ovat myyneet paikkoja toisille kunnille. Maakunnan ottaessa järjestämisvastuun, myös kunnallisten ja valtion yksiköiden sisällyttäminen yhtenäiseen rekisteriin on välttämätöntä.

Maakunta voi kehittää julkisten yksiköiden toimintaa kokonaisvaltaisemmin kuin se yksittäisten kuntien toimintana on ollut mahdollista. Palvelujen aukko kohtiin ja integraatiotarpeisiin vastaaminen sekä sellaisten lasten, nuorten ja perheiden erityisempiin tarpeisiin vastaavien hoitopaikkojen luominen, joihin tarvitaan kuntaa laajempaa väestöpohjaa, mahdollistuu paremmin maakunnan ja erityisvastuualueen kautta.

On pitkään tunnistettu tarve koota osaamista lapsen tarpeisiin vastaavan sijoituspaikan etsintään mutta myös teknistä hakupalvelua tätä tehostamaan. Suurimmat kaupungit ovat perustaneet erillisiä asiakasohjausyksiköitä, jotka yhtäältä tarkistavat ja hyväksyvät yksityiset palveluntuottajat ja toisaalta ohjaavat lapsia niihin. Yhtenäiset kuvaukset palvelun tarjonnasta ja yksiköissä olevasta osaamisesta kuitenkin puuttuu. (LSL 50 §: ”Sijaishuoltopaikan valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen. Lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta. Laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla.”)

Valvira ylläpitää rekisteriä luvanvaraisista yksityisistä palveluntuottajista (Valveri). Sitä päivitetään, kun tapahtuu ”oleellinen muutos”. Nyt siirtymävaiheessa rekisteri ei välttämättä ole ajan tasalla. Reaaliaikaisuus on ajateltu tulevaisuudessa kytkettävän omavalvontaan. Sen ei arvioida riittävän, vaan rekisterin pitää oikeasti olla hyvin reaaliaikainen.

2.3 Nykytila on muutostila

Tietoja sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnasta ja toimipaikoista on hajallaan monissa organisaatioissa ja eri järjestelmissä. Nyky rakenne ja sen kehittämis- ja muutostyö on vaiheessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuri on jaettu useampaan osaan. Osien yhteiset periaatteet ja linjaukset kuvataan selvityksessä (Huovila ym. 2015). Kokonaisarkkitehtuurista säädetään laissa julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (634/2011). Laki edellyttää, että julkisen hallinnon viranomaisten on yhteentoimivuuden mahdollistamiseksi ja varmistamiseksi kuvattava oma kokonaisarkkitehtuurinsa ja noudatettava siinä julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuuria. Valtiovarainministeriön tehtävänä on huolehtia julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin suunnittelusta ja kuvaamisesta. Kunkin ministeriön on osaltaan huolehdittava sen kehittämisestä omalla toimialallaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuurin kehittämisestä vastaa Sosiaali- ja terveysministeriö. Tätä kokonaisarkkitehtuuria kehitetään yhteistyössä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen, Kelan ja Kuntaliiton kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuri luo *perusraamit* sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan kehittämiselle sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa. Perusraamien

sisällä on myös eriytyviä kohdespesifejä tarpeita (lapset, vanhukset, vammaiset), joita ei erityisesti olla huomioitu.

Keskeinen osa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuria ovat Kansaneläkelaitoksen ylläpitämät valtakunnalliset terveydenhuollon tietojärjestelmäpalvelut, joiden avulla varmistetaan potilastietojen valtakunnallinen yhdenmukaisuus ja saatavuus. Vastaavat palvelut tullaan ottamaan käyttöön myös sosiaalihuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen kokonaisarkkitehtuurin kuvaamisen ensimmäisessä vaiheessa painopiste on sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen valtakunnallisen *yhdenmukaisuuden ja saatavuuden* ratkaisuisissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuri pitää sisällään myös sähköisen asioinnin viitearkkitehtuurin sekä alueellisen viitearkkitehtuurin. (Huovila ym. 2015, 9)

Valtionhallinnon uudistuksen osana on tarkoitus siirtää ja keskittää kaikki lupa-asiat työ- ja elinkeinoministeriöön, TEM:iin. *TEM:n vastuulla oleva kärkihanke Luvat ja valvonta* on visioinut palvelukerroksen, jossa yritykset ja yhteisöt voivat hoitaa kaikki lupa-asiansa yhdeltä luukulta. Palvelukerroksen kautta tiedot kerätään ja toimitetaan tarkemmille tietojärjestelmille ml. Valviran järjestelmään.

Sote-lakien valmistelussa sosiaali- ja terveystalouden tuottajalakesityksen kevään 2017 versiossa oli lähtökohtana luopua kokonaan yksityisten sotepalvelujen tuottajien lupamenettelystä. Tarkoitus oli siirtyä pelkästään ilmoitusmenettelyyn. Esitystä on muutettu lausuntokierrosten jälkeen. Hallituksen esityksen (HE 52/2017) mukaan ennakkollinen lupamenettely on tarkoitus muuttaa *ennakkotarkastukseksi*: ”Rekisteriviranomaisen on tarkastettava sairaala ja vaativan sosiaalihuollon palveluyksikkö ennen yksikön rekisteriin merkitsemistä. (16 §). Tässä valmistelun vaiheessa *tarvitaan selkeä STM:n linjaus siitä, että kaikki lastensuojelun ympärivuorokautista palvelua tuottavat yksiköt luetaan tässä yhteydessä vaativan sosiaalihuollon palveluyksiköiksi*. Edelleen yksiköiden omavalvonta korostuu.

Tähän asti yksityisten sosiaali- ja terveystalouden palveluntuottajien Valveri-rekisteri ja sen ylläpito on kuulunut Valviralle. Soteuudistuksen myötä uudessa Luovassa tulee edelleen sijaitsemaan tämä rekisteri, mutta uudella nimellä: Soteri. Tämän valmisteluun on asetettu erillinen Soteri-hanke, jonka tarkoituksena on päivittää nykyinen Valveri-rekisteri vastaamaan palvelutuotantolain sekä sote-uudistuksen tarpeita. Uuden rekisterin olisi tarkoitus olla valmis ja käytössä 1.1.2019, mutta on esitetty arveluja sen siirtymisestä vuoden 2019 keväälle. Silloinkin rekisteri sisältäisi vain yksityisten tuottajien tiedot. Julkisten tuottajien tietojen kokoaminen ja sisällyttäminen Soteriin käynnistyisi vasta tuon jälkeen.

Aikataulu on tiukka rekisterin kehittämiselle, joten valmistelijoiden arvion mukaan yksittäinen lastensuojelun yksikköjä koskevaa pilotointia osana rekisteriä ei pidetä realistisena ilman erillistä resurssointia. *Sen sijaan olisi mahdollista käynnistää erillinen pilotti, joka keskittyy lastensuojelun yksiköiden (yksityisten, kunnallisten, kuntayhtymien ja valtion yksiköiden) tietosisältöjen määrittämiseen, kokoamiseen ja rekisterin luomiseen*. Pilotista saatavien kokemusten perusteella rakennetta voidaan laajentaa muihin vaativan sosiaalihuollon yksiköihin.

Valveri-rekisterin tietoja siirretään uuteen, rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyyn perustuvaan palveluntuottajien Soteri-rekisteriin, josta tulee *Master-rekisteri*. Se on master-rekisteri tietyissä asioissa, mutta sille on tulossa myös muita vaatimuksia. Rekisteristä välitetään tietoa Kelaan, THL:een ja VRK:lle.

Sote-palvelujen luokitustyö tehdään THL:ssä, OPER-yksikössä, jolta STM on tilannut palveluluokituksen. Rakenteistetut määrittelytiedot tuotetaan THL:ssä, mistä ne siirtyvät SOTERIin. Palveluluokituksen joidenkin käyttötarkoitusten tarkentamiseen ja yhteensovittamiseen on nyt käynnissä myös tarkennusprojekti, jossa mm. THL:stä, Valvirasta ja Kelasta on nyt myös aktiivisesti ollut mukana joukko osallistujia. Ko. projektissa käsiteltävänä on laajemminkin joitakin keskeisiä käyttötarkoituksia erityisesti soteuudistuksen näkökulmasta ja useita eri tarkoituksiin tehtyjä luokituksia (joista tämä Valveri palvelualat on yksi). Palveluluokituksen esiselvityksestä on myös tätä varten koottu tuloksia yhteen.

Palveluiden sisällölliseen luokitukseen on syntynyt runsaasti tarpeita uudistuvan sosiaali- ja terveystalouden myötä. Osana STM:n koordinoimaa valinnanvapauden toimeenpanohanketta käynnistettiin vuoden 2018 alussa sote-palveluluokitusprojekti (koordinaatiovastuu THL/sote-tietopohja-hanke). Projekti valmistelee kansallisen luokitusratkaisun sosiaali- ja terveystalouden sisällölliseen luokitteluun. Projektissa kehitettävää luokitusratkaisu toimii myös pohjana Soteri-rekisterissä käytettävälle palveluala-luokitukselle. Nykyinen lupatoiminnassa käytössä oleva Valveri-palvelualat-luokitus kehitetään yhdenmukaiseksi kansallisen luokitusratkaisun kanssa. Luokitteluprojekti päättyy kesäkuussa 2018.

3. Uusi avoin lastensuojelun yksikkörekisteri "Lasteri"

Kun Soteri-rekisteri on valmis, arvioidaan sen sisältävän yhteensä noin 770 yksikön tiedot. Vuonna 2018 Suomessa on 443 yksityistä sijaishuollon ympärivuorokautista hoitoa tarjoavaa palveluntuottajaa, ja näillä on yhteensä 671 toimintayksikköä. Valtaosa palveluntuottajista on yrityksiä (Porko ym.2018). 1990-luvun puolivälissä kunnallisia, kuntainliittojen ja valtion yksiköitä oli yhteensä 126 (Heino 1996). Näiden arvioidaan vähentyneen noin 100:aan julkisen tahon ylläpitämään yksikköön.

3.1 Säädöspohja

Säädöspohja on muutoksessa. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta HE 52/2017 muotoillaan säädöspohja (3 luku) Sosiaali- ja terveystalouden rekisteröinnistä. Seuraavassa kuvataan sen antamaa raamia. Esitykseen tehdyt lihavoinnit ovat kirjoittajien tekemiä.

Palvelun tuottajien rekisteri (10 §)

Valvira ja aluehallintovirastot ylläpitävät valtakunnallista *palvelun tuottajien rekisteriä* tässä laissa tarkoitettua palvelun tuottajien ja sosiaali- ja terveystalouden palvelujen rekisteröintiä, **valvontaa ja tilastointia varten**.

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Valvira. Valvira ja aluehallintovirasto **vastaavat rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja niiden luovuttamisen lainmukaisuudesta**.

Palvelun tuottajien rekisteriin merkitään toiminnan rekisteröinnin ja valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, jotka palvelun tuottaja on ilmoittanut rekisteröintiä koskevassa ilmoituksessa. **Valviran ja aluehallintoviraston on talletettava** rekisteriin tiedot palvelun tuottajan toiminnan muutoksista, valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista, tässä laissa tai sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista. Palvelun tuottajaa ja palveluja koskevia tietoja säilytetään rekisterissä niin kauan kuin palveluja tuotetaan. Merkintä valvontaviranomaisten määräämistä seuraamuksista säilytetään rekisterissä viisi vuotta.

Julkinen tietopalvelu (11 §)

Palvelun tuottajien rekisteristä **voidaan julkaista ja luovuttaa** internetsivujen välityksellä tiedot Suomessa toimivista sosiaali- ja terveystalouden tuottajista sekä palveluyksiköistä ja niiden palveluista, vastuuhenkilöistä, palvelun asiakas- ja potilaskohderyhmästä sekä tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Palvelun tuottaja voi perustellusta syystä kieltää itseään koskevan osoite- ja muun yhteystiedon julkaisemisen.

Toimivaltainen viranomainen (12 §)

Palvelun tuottajan on annettava rekisteröintiä varten 5 ja 13 §:ssä säädetty tiedot Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastolle, joka siirtää palvelun tuottajaa ja palveluyksikön rekisteröintiä koskevan asian toimivaltaisen aluehallintoviraston käsiteltäväksi. Asian käsittelee se aluehallintovirasto, jonka toimialueella palveluja tuotetaan. Jos palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella tai palvelun tuottaja rekisteröidään ilman palveluyksikköä, asian käsittelee Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirasto.

Rekisteröintiä varten annettavat tiedot (13 §)

Palvelun tuottajan on annettava tuottajaksi rekisteröintiä varten palvelun tuottajan nimi, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot. Palvelun tuottajan on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten **seuraavat tiedot ja selvitykset palvelun sisällöstä ja siinä tapahtuneista olennaisista muutoksista palveluyksikkökohtaisesti:**

- 1) palveluyksikön nimi ja yhteystiedot;
- 2) tarjottavat sosiaali- ja terveystalouden palvelut ja niiden sisältö;
- 3) palvelujen kohderyhmä;
- 4) suunniteltu asiakasmäärä;
- 5) palvelutoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä ja koulutus;

- 6) vastuuhenkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, koulutus ja työkokemus ja tehtävä toiminnassa tai palveluyksikössä;
- 7) lasten kanssa työskentelevältä muuhun kuin työ sopimussuhteiseen henkilöstöön kuuluvalta lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä; otteen tietoja ei saa tallentaa rekisteriin;
- 8) kuvaus palvelutoimintaan käytettäviksi suunnitelluista tiloista ja välineistä sekä niitä koskevista viranomaisyhdyksistä;
- 9) 9 §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 19 h §:ssä tarkoitettu omavalvontasuunnitelma;
- 10) suunnitelma valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmien laatimisesta kriisi- ja häiriötilanteiden varalta;
- 11) pelastusviranomaisen päätösasiakirjat pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä tarkoitetuista pelastussuunnitelmista ja 19 §:ssä tarkoitetuista poistumisturvallisuusselvityksistä palvelun tuottajan käytössä olevien tilojen ja kohteiden osalta;
- 12) henkilötietolaissa (523/1999) säädetty rekisteriseloste ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa säädetty tietosuojavastaava;
- 13) rekisterinpidosta vastaava henkilö tai taho;
- 14) potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992) tarkoitettu potilasasiamies.

Rekisteriviranomainen voi tarvittaessa pyytää palvelun tuottajaa toimittamaan rekisteriviranomaiselle tarkempia tietoja toimintaedellytysten arviointia varten.

Sopimuksen perusteella yhteisen palveluyksikön vastuullinen palvelun tuottaja antaa 2 ja 3 momentissa esitetyt tiedot muiden palvelun tuottajien puolesta. Vastuullinen palveluntuottaja vastaa ilmoittamistaan tiedoista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteri-ilmoituksen sisällöstä, rekisteriin talletettavista tiedoista ja rekisterin tietosisällöstä.

Viranomaisen viran puolesta pyytämät tiedot (14 §)

Rekisteriviranomainen pyytää 13 §:ssä mainittujen tietojen lisäksi viran puolesta muilta viranomaisilta rekisteröintiä varten tarpeelliset ja niiden ylläpitämät tiedot. Rekisteriviranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään 32 §:ssä.

Rekisteröintiä koskeva ilmoitus palvelun tuottajan vaihtuessa (15 §)

Jos määräysvalta tuottajaksi rekisteröidyssä yhteisössä muuttuu tai jos rekisteröity palveluyksikkö siirretään toiselle rekisteröidylle palvelun tuottajalle ja palvelutoiminnassa ei tapahdu olennaisia muutoksia, siirron saaneen palvelun tuottajan on ilmoitettava siirrosta rekisteriviranomaiselle 13 §:ssä säädettyjen tietojen sijasta. Rekisteriviranomainen voi tarvittaessa pyytää uudelta palvelun tuottajalta selvitystä siirtyvästä palvelutoiminnasta ja arvioida, tarvitaanko erillinen rekisteröinti.

Ennakkotarkastus (16 §)

Rekisteriviranomainen **voi tarvittaessa** ennen palveluyksikön rekisteriin merkitsemistä tehdä ennakkotarkastuksen palvelun tuottajan palveluyksikössä 2 luvussa säädettyjen toimintaedellytysten sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Ennakkotarkastuksen tarpeellisuuden arvioinnissa on otettava huomioon erityisesti palvelun tuottajan toiminnan sisältö sekä asiakas- ja potilaskohderyhmä.

Rekisteriviranomaisen **on tarkastettava sairaala ja vaativan sosiaalihuollon palveluyksikkö ennen yksikön rekisteriin merkitsemistä.**

Aluehallintoviraston on Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä tarkastettava sellainen palveluyksikkö, jota koskeva rekisteröinti-ilmoitus on tullut vireille Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa.

Ennakkotarkastukseen voi osallistua rekisteriviranomaisen pyynnöstä ulkopuolinen asiantuntija ja sen maakunnan edustaja, jonka alueella palveluja on tarkoitus tuottaa. Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan 25 §:n 4 momenttia.

Ennakkotarkastuksen korvaava sertifiointi (17 §)

Jos sairaalassa tai vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavassa palveluyksikössä on käytössä akkreditoitun sertifiointiorganisaation sertifioima eurooppalaisten tai kansainvälisten standardien mukaisesti riippumattoman toimielimen arvioima sertifioitu laadunhallintajärjestelmä, 16 §:n 2 momentissa tarkoitettua ennakkotarkastusta ei tarvitse tehdä. Edellytyksenä on lisäksi, että laadunhallintajärjestelmä sisältää 9 §:ssä tarkoitettun omavalvontasuunnitelman.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi sertifioituksi laadunhallintajärjestelmäksi luetaan ainakin sertifioitu sosiaali- ja terveystalouden laatuohjelma (SHQS) sekä sertifioitu ISO 9001 järjestelmä.

Rekisteröintiä koskeva päätös (18 §)

Rekisteriviranomainen rekisteröi palvelun tuottajien rekisteriin palvelun tuottajan ja sen palveluyksikön, jos ne täyttävät 2 luvussa säädetyt edellytykset.

Rekisteriviranomaisen on **tehtävä päätös** palvelun tuottajan rekisteröimisestä, palveluyksikön rekisteröimisestä ja rekisteröinnin muutoksesta taikka niiden hylkäämisestä. Rekisteriviranomainen voi tarvittaessa rekisteriin merkitsemistä koskevassa päätöksessä asettaa asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi välttämättömiä ehtoja palvelulle.

Yhteisen palveluyksikön rekisteröimistä koskevassa päätöksessä on erikseen todettava vastuullinen palveluntuottaja.

3.2 Muut keskeiset säädökset ja johtopäätös lakiraameista

Kaikissa EU-maissa haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden palvelut eivät ole kilpailutuksen piirissä, ja Suomessakin tästä voitaisiin säätää. *Hankintalaki* (1397/2016) tähtää julkisten varojen säästämiseen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161397#L5> Lain tavoitteet on asetettu palveluntuottajien aseman turvaamisen näkökulmasta. Lain 2 § mukaan:

Lain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä, edistää laadukkaiden, innovatiivisten ja kestävien hankintojen tekemistä sekä turvata yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuoliset mahdollisuudet tarjota tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen. Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Tässä laissa tarkoitettujen kansallisten kynnysarvojen alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

Lain 3 § säädetään julkisissa hankinnoissa noudatettavista periaatteista: Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaatioon kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

Hankintalain luku 5 säättää hankintamenettelyistä. Menettelytapoja on useita: avoin menettely, rajoitettu menettely, neuvottelumenettely, kilpailullinen neuvottelumenettely, innovaatiokumppanuus, suorahankinta, puitejärjestely, sähköinen huutokauppa, dynaaminen hankintajärjestelmä, sähköiset luettelot, suunnittelu-kilpailu.

Yleinen avoin lastensuojeluyksiköiden tietopohja saa tukea julkisuuslain (621/1999)³ julkisuusperiaatteesta: Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä (1 §). Tässä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan (3 §).

Lastensuojeluyksikköjen yhteinen tietopohja ei sisällä salassa pidettäviä yksilöä ja perhettä koskevia tietoja. Sen tiedot rajoittuvat yksikkötasoihin perustietoihin. Tuotteiden hintatiedot eivät ole salaisia, vaan päinvastoin, hinnan määräytymisen yleiset perusteet kiinnostavat maksajaa, niin maakuntaa kuin veronmaksajakansalaistakin.

3.3 Uusi toimintamalli

Nykyisestä Valviran ylläpitämästä Valveri-rekisterissä olevat tiedot siirretään uuteen Soteri-rekisteriin, jonne myöhemmin liitetään vastaavat tiedot myös julkisten palveluntuottajien yksiköistä. Tämän jälkeen kaikista yksiköistä kerätään perustiedot rekisteröitymisen yhteydessä. Edellä kuvattiin ehdotusta laiksi, jolla säädetään, mitä tietoja yksikön tulee rekisteröitymisen yhteydessä antaa. Rekisterin tietoihin pääsee tällä hetkellä vain Valviran pääkäyttäjä. Jatkossakin olisi näin, mutta lailla on säädetty myös julkisesta tietopalvelusta ja tietojen luovuttamisesta. *Lain mukaan Soterista voidaan siirtää tiedot toimipaikoista toiselle alustalle, jota täydentäen voidaan rakentaa tietokanta lastensuojelun 24/7 toimipaikoista, jota tässä kutsutaan Lasteriksi.*

Avoimella rekisterillä/tietopohjakokonaisuudella tavoitellaan läpinäkyvyyttä, laadukasta palvelusisältöä ja kilpailutukselle vaihtoehtoa, joka parhaiten turvaa lapsen, nuoren ja perheen tarvitseman palvelun järjestymisen maakunnassa ja sen ulkopuolella. Tavoitteena on, että rekisteri palvelisi mahdollisimman laajasti sekä asiakkaita että kaikkia vastuu- ja intressitahoja. Master-rekisteri Soterista toimitetaan tietoja muille toimijoille lakisääteisesti. Soteri sisältää sekä kaikille avoimia tietoja että vain viranomaiskäyttöön tulevia tietoja. Uuden tietokannan rakentaminen voi alkaa rauhallisesti ja vähitellen, pienin askelin ja kokeillen, lisäämällä siihen ensin keskeisimmät paikan hakua helpottavat tiedot.

Lastensuojelun toimipaikkoja koskien perustiedot voidaan koota Soterista, ja viedä ne määritellylle tietopalustalle (”Lasteriin”) sopimus pohjaisesti. Sopimuksin voidaan määritellä toimijoiden tehtävät, vastuut, tietosisällöt ja käyttötarkoitukset. Soteri sisältää sekä kaikille avoimia tietoja että vain viranomaiskäyttöön tulevia tietoja, mutta Lasterin tiedot olisivat julkisia.

Osa rekisteritietojen päivitysvastuusta on palveluntuottajilla kuten esim. tiedon vapaista paikoista ajan tasalla pitäminen. Rekisterin päivitysväli on vähintään kerran vuodessa, mutta käytännössä useammin, sillä laki velvoittaa ilmoittamaan oleelliset muutokset. Tavoitteena on hyvä ajantasaisuus.

Lain edellyttämien (Soteri)rekisteriin ilmoitettavien tietojen lisäksi kokonaisuus voi sisältää laajemmin ja syvemmin tiettyjä tietoja. Siltä osin, kun kysymys on Sosterista, lakiehdotuksen 13 § 2) kohdan mukaan palvelujen sisältötiedot on annettava. Tässä yhteydessä THL:n palveluluokitus määrittää palvelujen rakenteen. Kuitenkin palvelujen sisältö voi vaihdella paljonkin. Sisällön kuvauksessa olisi tarpeen nojautua hakusanoihin, jotta moninaisesti tarpeisiin vastaava tarjonnan kirjo saadaan esille hakuprosessissa. Tähän liittyen lakiesityksen kohdassa 5) ilmoitetaan henkilöstön koulutus, minkä osalta on vastaavasti tarpeen sisällyttää vapaata tilaa erityisosaamisen kuvauksiin hakusanoina.

”Lasterissa” myös hoitovuorokauden hinta ja sen hinnoitteluperusteet voisi olla näkyvissä. Kuvaus sisältäisi sen, millaisia oheispalveluja yksikkö tarjoaa omana toimintana ja millaisia sen on mahdollisuus

³ <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

hankkia. Lapselle hoitopaikkaa valittaessa myös tehdyt yhteistyösopimukset ja –kumppanit on tärkeä mainita. Valvonnan ja arvioinnin tueksi näkyville laitettaisiin myös tehdyt tarkastuskäynnit ja niiden lopputulos. Tiedot toimivat myös vertaisarvioinnin taustatukena. Ei-julkisten ja julkisen tiedon rajoista tulee vielä konsultoida oikeusoppineita, erityisesti siitä, miten kanteluratkaisujen yksikköä koskevat tiivistelmät voisivat sisältyä rekisteriin.

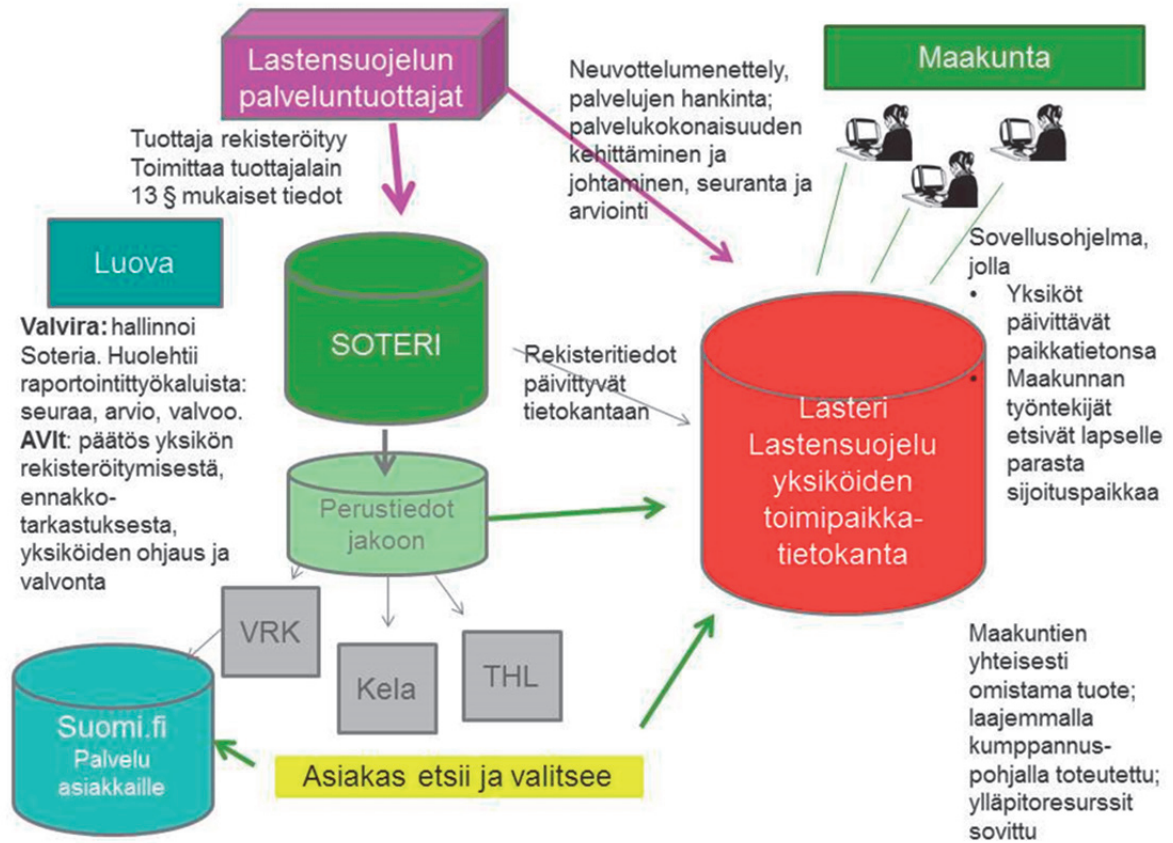
”Lasterin” käyttötarkoitus on tarjota maakunnille yhtenäinen tietopohja palvelujen järjestämistä varten. Tarkoitus on mahdollistaa asiakkaan tarpeita parhaiten vastaavan palveluyksikön ja palvelujen löytäminen niin, että tarpeet ja palvelu kohtaavat lapsen edun toteutumiseksi. Siitä maakunta, Valvira/Luova ja THL saisivat myös yhtenäiset tilastot ja tiedot tuotetun palvelun seurantaan ja arviointia varten. Rekisteri muodostaa yhtäältä tarvittavan tietopohjan ja toisaalta toimii sosiaalityöntekijän apuvälineenä sijaishuoltopaikan löytämisessä. Myös maakunta käyttää tietopohjaa neuvottelumenettelyjen suuntaamisen, palvelujen kehittämisen ja johtamisen apuna.

Uusi kansallinen, avoin lastensuojeluyksiköiden tietokanta laajentaisi ja nykyistä yksityisten palveluntuottajien rekisteriä. Siihen lisätään samat tiedot julkisen sektorin ylläpitämistä yksiköistä. Se yhtenäistää perustietojen kuvauksen yksiköistä ja tarjoaa tiedot kaikkien tarvitsijoiden ulottuville helposti ja yhdestä paikasta.

Miten tämä tapahtuisi, millainen olisi kaikille avoin lastensuojeluyksiköiden hakualusta? Mitä tarvitaan, jotta Soterin tiedoista ja niitä täydentämällä saisi tehtyä oman toimipaikka-alustan? Lähtökohtaisesti kansallisesti tuotettu sijaishuoltoyksikkörekisteri takaa resurssien järkevän käytön, onpa rekisteri sitten AVI:n tai jatkossa Luovan, maakuntien taikka yhdessä yritysten kanssa ylläpitämä kansallinen tietokanta.

Seuraava kuva hahmottaa toimintamallia. Yksiköistä kerätään perustiedot rekisteröitymisen yhteydessä. Nykyiset tiedot yksityisistä saadaan siirrettyä Valverista. Tarkoitus on kerätä vastaavat samat tiedot myös julkisilta laitoksilta/yksiköiltä. Maakunnat joutuvat joka tapauksessa kokoamaan yksikkötiedot alueeltaan, joten tämä tarjoaa niille valmiiksi kootun tietopohjan. Samalla tarve yhtenäisyyteen tietojen osalta toteutuu.

LAPEssa (maa)kuntien, valtion, yhdistysten ja yritysten palvelutuotannon moninaisuuden tarjoamia mahdollisuuksia on pidetty tärkeänä. ”Lasterin” pilotinnin myötä tarjoutuisi erinomainen mahdollisuus tarttua sekä kumppanuuteen uudella tavalla, vastata käytännön tarpeeseen sekä tuottaa lastensuojeluun uusia ja innovatiivisia digitaalisia ratkaisuja. Se (”Lasteri”) toimii maakuntien liikelaitoksen työkaluna sekä palveluntuottajien vertailupalveluna samalla kun se tarjoaa monia mahdollisuuksia parantaa palveluiden laatua ja arvoa asiakkaille ja muille toimijoille.

Kuva 1. Lastensuojeluyksiköiden toimipaikkatietokanta ja sen toimintakonteksti.

3.4 Lastensuojeluyksiköiden avoimen rekisterin hyödyt

Hyödyt asiakkaalle. Välitön hyöty lapselle tai nuorelle on mahdollisimman hyvin hänen tarpeitaan vastaavan paikan löytyminen laajasta valikoimasta. Sopivan paikan löytyminen lapselle edistää sijoituksen pysyvyyttä. Kansallisen tietopohjan kautta myös lapset, nuoret ja heidän läheisensä voisivat tutustua palvelutarjontaan ja osallistua oman hoitopaikkansa valintaan. He voisivat poimia itselleen tärkeillä kriteereillä hoito/sijoitusta paikkoja hakusanoilla, ja osallistua siten aktiivisena toimijana omassa asiassaan. Asiakkaiden sitoutuminen sijoitukseen voi vahvistua, ja se on hoidon vaikuttavuuden kannalta merkittävä tekijä. Myös työntekijä saa prosessihyötyä siitä, että sopivaa paikkaa etsitään ja selvitetään monesta näkökulmasta, jolloin loppuhyöty kohdentuu asiakkaalle, lapselle.

Hyödyt maakunnille. Kun vaadittava tieto olisi yhdenmukaisesti luokiteltu ja löydettävissä hintatietoineen, yksiköiden palvelutarjonta olisi tasa-arvoisesti löydettävissä samalta tarjottimelta. Maakunnat voisivat hankkia palvelut tämän avoimen tietopohjan perusteella. Kilpailutuksesta luopuminen vähentäisi byrokratiaa ja kohtelisi palveluntuottajia tasapuolisesti. Maakunta ja kunnat säästäisivät kustannuksissa ja työajassa. Vapautunutta työaikaa voidaan kohdentaa yhtäältä neuvottelukäytäntöjen kehittämiseen palveluntuottajien kanssa ja toisaalta lasten aseman ja yhteistyön vahvistamiseen perheen kanssa. Rekisteri ja tietokanta tulisivat maakuntien hyödyksi myös palvelujen seurannan, kehittämisen ja toiminnan johtamisen tukena. Etsittäessä lapsen ja perheen tarpeisiin sopivaa hoitopaikkaa, voidaan samalla saada näkyviin ne katveet ja aukot alueellisesti ja kansallisesti, joihin ei tullut haussa osumia. Rekisteri helpottaisi maakunnan työtä löytää kullekin lapselle hänen tarpeitaan vastaavat yksikkövaihtoehdot.

Hyödyt palveluntuottajalle. Palveluntuottajat saavat tarjontansa esille samassa paikassa ja samoin tietorakentein. Ne saisivat mahdollisuuden kuvata palvelujaan ja toimintaansa yhteisellä alustalla. Kukin tuot-

taja pääsisi päivittämään tietoaan ja liittämään tarkoituksenmukaista oheisaineistoa. Alustalla olisi paikka toimintakertomukselle, omavalvontasuunnitelmalle sekä muulle toimintatapojen, harrastemahdollisuuksien ja tilojen kuvaukselle. Rekisteri tuo esiin erilaisia yksiköjä ja toiminnan järjestämisen vaihtoehtoja, jotka osaltaan voivat auttaa tuottajia löytämään kehittämisideoita ja kohteita myös itselleen. On myös mahdollista harkita, onko tarvetta osiolla, jossa yksiköt voisivat tuoda palvelujaan yksilöllisesti esiin.

Hyödyt valvontaviranomaisille. Rekisteri hyödyttää kaikkia valvontaviranomaisia (vastuusosiaalityöntekijää, maakuntaa ja aluehallintoviranomaisia ja Valvira (Luovaa)). Ne voisivat viedä tarkastuskäyntiselosteet Soteri-rekisteriin ja vähentää siten päällekkäistä työtä, kun he voivat tarkistaa toistensa käyntipäivämäärät (ei-julkista tietoa). Ruotsin mallin mukaisesti voitaisiin harkita, millä tavoin Soteriin viedyt yksiköiden tarkastuskertomusten yhteenvedot ja kantelujen perusteella tehdyt ratkaisut näkyisivät Lasterissa. Valvontatehtävää paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti hoitavien viranomaisten työ sovituisi yhteen ja resursseja säästyisi toiminnan läpinäkyvyyden ja yhdenmukaistumisen myötä. Rekisteri tukisi maakuntien (tai kuntien ja niiden yhteenliittymien) toteuttamaa valvontatyötä ja etenkin sen kehittämistä yhdensuuntaiseksi. Yksittäisen lapsen vastuusosiaalityöntekijän entisestään vastuullisemmaksi tehty työ saa tuekseen kollektiivisen apuvälineen. Palveluntuottajien toiminnan lain- ja asianmukaisuuden seuranta ja arviointi helpottuisi. Pohtia voisi myös palautekanavan merkitystä ja muotoa – tekstinä tai tähtinä, ammattilaisilta ja asiakkailta.

Hyödyt THL:lle. Uusi lainsäädäntö edellyttää Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen seuraavan ja arvioivan tarpeiden ja palvelujen järjestämisen kohtaavuutta maakunnissa. Se käyttää arvioinnin apuna maakuntien ja Luovan toimintakertomuksia. Jollei ole käytettävissä yhtenäistä tietopohjaa lastensuojelun ympärivuorokautista hoitoa tarjoavista yksiköistä, puuttuu tältä osin pohja toiminnan arvioinnilta.

Tilastoviranomainen (THL). Rekisteristä saataisiin tarvittavat yksiköjä, niiden sijaintia ja paikkamääriä, palvelutarjontaa, henkilöstöä sekä kustannuksia koskevat tilastotiedot kansallista ja maakunnallista arviointia ja seuranta varten. Tällä hetkellä ei ole yhdenmukaista tilastotietoa edes laitosten lukumääristä, sijaintipaikoista tai hoitovuorokausihinnoista. Rekisterin avulla voitaisiin tehostaa kustannuseurainta ja samantyyppisten yksiköiden vertailu tulisi mahdolliseksi. Hintavertailujen vaikeudet on osoitettu, mutta samalla tutkimus on tuonut esiin kirjon sekä laskelmien perusteissa että hinnoissa. Esimerkiksi kahdeksan paikkakunnan vertailussa lapsen kiireellisen laitossijoituksen vuorokausihinta vaihteli yllättävän paljon (247 €–428 €).

Yksiköiden OID-numerointi identifioisi paikan, jossa lapsi on sijoitettu. Näin saataisiin tilastointiin uusi ulottuvuus, ja lasten sijoituspaikkamuutoksien seuranta ja tutkiminen mahdollistuisi. Jatkuvat lapsen sijoituspaikkojen muutokset toimivat hälytysmerkinä ja auttavat palvelujen järjestämisestä vastuussa olevan tahon valvontatyötä.

Kustannushyödyt. Hämeenlinnassa kilpailutuksen syömää aikaa selvitettiin pari vuotta sitten vain yhden paineenalaisen ammattikunnan ja vain yhden sen osatehtävän osalta. Lastensuojelun viranhaltijoiden aikaa kului pelkästään kilpailutettujen lastensuojelun avopalveluiden seuraamiseen, valvontaan, ohjaamiseen, palautteen antamiseen, lastensuojelun sosiaalityön kannalta tarpeellisten raporttien vaatimiseen ym. hallinnointiin lähes 190 000 euron verran. Jos tähän lisättäisiin sijaishuollon palvelujen osalta vastaava aika, lähestyttäisiin puolta miljoonaa euroa – yhdessä kunnassa ja yhden palvelualan osalta. Tällä rahalla lastensuojelua voisi uudistaa radikaalistikin.

Yksittäiset yritykset ovat tunnistaneet tarpeen ja kysynnän ja ryhtyneet jo tarjoamaan kunnille alustaa, jonka avulla sekä yksiköiden esittely että laitospaikkojen haku helpottuu (kuten Socfinder). Yritykset hyötyvät mahdollisen liiketoiminnan laajenemisen myötä. Ne voivat osallistua hankkeen pilotointiin kumppanina.

Rekisteri olisi hyvinvointi-investointi tulevaisuuteen. Julkisen rekisterin perustaminen on ensi sijassa **kansallinen tehtävä**, jossa samalla haetaan uusia tapoja palvelun laadun ja kehityksen seurantaan. Pilotoinnin toteutus voi tapahtua laajana kumppanuushankkeena. Jatkossa tietokannan ylläpito luontuu parhaiten maakuntien tehtäväksi, koska niiden palvelujen järjestämistä vastaavalla tehtävällä viime kädessä on.

Tietokanta luodaan ja sitä pilotoidaan ja kehitetään pääasiassa julkisen rahoituksen turvin. Tavoitteena on, että maakunnat yhdessä sopien ottaisivat ylläpitotehtävän. Menettelyt selvitetään tarkemmin pilotin edetessä ja hankkeen käynnistyttyä.

Tietokannan tietosuojataso on hyvä, se sisältää vain julkisia tietoja. Lasteri-rekisteri ei sisällä henkilötietoa asiakkaista eikä arkaluontoista henkilötietoa. Rekisteri sisältää summatason tietoja (suunniteltu asiakasmäärä ja palvelujen kohderyhmä), mutta näiden perusteella asiakkaat eivät ole identifioitavissa eikä tunnistettavissa. Myöskään henkilökunnasta ei ole henkilötietoa, vain rakennetietoa ja henkilöimätöntä osaamistietoa. Yksikköä koskeva tarkastustieto ja kanteluja koskeva tieto rajataan esimerkiksi siihen, kuka on tehnyt tarkastuksen ja milloin, ja mikä on tarkastuksen lopputulos (esim. hyväksytyt; hyväksytyt huomautuksiin; hylätty). Vastuuhenkilön osalta yhteystieto on riittävä.

3.5 Esimerkkejä maakuntien käytännöistä

Lastensuojelun sijaishuollon palveluiden hankinta on ajankohtainen kysymys. LAPE-ohjelman aikana on tunnistettu toive hakea erilaisia vaihtoehtoja ja yhdistelmiä hankintaan. Seuraavat kaksi esimerkkiä, joissa poiketaan perinteisestä kilpailutuksesta sijaishuollon palveluiden osalta sopivat hyvin yhteen Lasteri-tietopohjan käyttömahdollisuuksien kanssa.

Lastensuojeluyksiköiden kilpailutukseen on löydettävissä erilaisia vaihtoehtoja ja yhdistelmiä. *Varsinais-Suomen LAPE-hankkeessa pilotoidaan allianssimenettelyä.* Tarkoituksena on tuottaa lapsille, nuorille ja heidän perheilleen entistä vaikuttavampia palveluja. Sen turvaamiseksi palveluja hankitaan niiltä, jotka kantavat vastuun asiakkaan saamasta hyödystä, vaikuttavuudesta ja innovaatioista sekä kustannustehokkuudesta. Palveluilta, prosesseilta, menetelmiltä edellytetään, että niitä kehitetään ja että palvelut ja työskentely on laadukasta ja yhdenmukaista. Niinpä allianssimenettelyssä Lupa auttaa –hankkeessa hankitaan tilaajalle kumppaneita, jotka ovat vastuullisia myös toisilleen ja joiden kanssa voidaan rakentaa vaikuttava yhteistuotantotapa, allianssi. (Kuru 2018)

Pekka Kurun kuvaama allianssimenettely perustuu neuvotteluun ja kumppanuuteen. *Neuvottelumenettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta,* ja halukkaat voivat pyytää päästä osallistumaan. Hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehtoista. Neuvottelumenettely edellyttää aina hankintalaissa olevaa perustetta, ja hankintayksiköllä on perusteluvelvollisuus edellytysten täyttymisestä. Neuvottelumenettelyssä voidaan ennalta rajata ehdokkaiden määrää, jotka kutsutaan neuvotteluun. Neuvotteluun osallistuvien enimmäismäärä ja vähimmäismäärä ilmoitetaan etukäteen hankintailmoituksessa. Hankintailmoituksessa esitetään soveltuvuuden vähimmäisvaatimukset ja soveltuvuuden arviointiperusteet. Perusteina ovat esimerkiksi vertailureferenssit, henkilöstön pätevyys, taloudellinen tilanne. Ehdokkaita kutsutaan hankinnan laatuun ja kokoon nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi, vähintään kolme. Allianssissa tilaajan rooli on aktiivinen. Se työskentelee lähellä tuottajia, on tiiviissä keskusteluyhteydessä niihin ja kykenee nopeaan päätöksentekoon. Tilaajalta odotetaan nopeasti tarvittavaa informaatiota ja vastauksia kysymyksiin. Aktiivinen rooli vähentää byrokratiaa ja tehostaa ajankäyttöä. Tilaaja myötävaikuttaa kaikkien onnistumiseen ja korostaa toiminnallaan yhteistä tavoitetta.

Allianssissa tilaaja ja tuottajat muodostavat yhteisen organisaation, jossa on yhteinen asiakas, strategia, tavoite, arvot, avoimuuden periaate ja vastuu tuloksesta, positiivisista ja negatiivisista riskeistä yhteisesti. Suunnittelusta, toteutuksesta, yhteistoiminnasta, johtamisesta ja päätöksenteosta sovitaan yhteisesti, ja sovietaan myös tavoitekustannusten, bonusten ja riskien jakamisesta. Ristiriidat ratkaistaan yhteisesti sovitellen. Yhteiseen organisaatioon kuuluu kaikkien osapuolien edustaja ja päätökset tehdään osapuolten kesken. Leimallista on vuorovaikutus ja aktiivinen yhdessä työskentely. Allianssiorganisaatio jakaa riskit ja mahdollisuudet, ja palkkio perustuu hankkeen onnistumiseen, ei yhden osapuolen suorituskykyyn. Allianssi on mahdollinen ja toimiva vain, jos sillä on yhteinen kaupallinen malli. Se tarkoittaa avointa tietoa kustannuksista ja sitä että tavoitekustannukset lasketaan oikein. Tuottajille maksettavat korvaukset perustuvat todellisiin toteutuneisiin kustannuksiin. Tilanteessa yhdistyy tilaajan ja palveluntuottajan intressit.

Allianssilla tavoitellaan innovaatioiden (mikä tahansa uusi asia, joka parantaa toimintaa ja tuottaa hyötyä) tekemistä ja niiden jakamista. Innovaatio voi olla tuttu asia, joka sovelletaan uudessa ympäristössä, uutena yhdistelmänä tai se voi olla uuden ratkaisun kehittämistä, joka tuottaa hyötyä asiakkaalle, parantaa vaikuttavuutta, lisää tehokkuutta, nopeuttaa, säästää, keventää. Se voi olla palvelu, prosessi, toimintatapa, ongelmaratkaisutapa, tiedonkulun parantaja. Allianssissa jokainen ottaa vastuun uusien innovaatioiden tuottamisesta ja niiden hyödyntämisestä. Innovaatiot edellyttävät kaikkien osapuolien ja työntekijöiden sitoutumisen yhteiseen jatkuvaan toiminnan kehittämiseen, ja siksi allianssin ja kumppanuuden tulisi olla

pitkäaikaista ja suhdeperustaista. Suhdesopimus on hyödyllinen strategisissa kumppanuuksissa ja pitkissä hankkeissa ja sillä on systeemisen organisaation piirteitä. Vaikutus perustuu luottamussuhteeseen, ja avoimuus kustannuksista estää kilpailua.

Pohjois-Karjalassa (Oikarinen 2018) kolmen maakunnan alueella on kehitetty ja käytössä lapsilähtöiseen sijoitusprosessiin lapsikohtainen hintaneuvottelumenettely. *Hintaneuvottelumenettely tarkoittaa usean toimittajan puitejärjestelyä, johon hyväksyttiin mukaan kaikki kelpollisen* (mm. soveltuvuusvaatimukset, vähimmäisvaatimukset) tarjouksen tehneet. Saapuneita tarjouksia ei pisteytetty tai muutoin vertailtu eikä palveluntuottajia asetettu paremmuusjärjestykseen. Hoitovuorokauden hintaa tarjouksessa ei kysytty (paitsi kiireellisen sijoituksen vrk-hinta), vaan hinta vahvistetaan asiakaskohtaisesti sijoitusprosessin yhteydessä. Mikäli palveluntuottajalla on avoimena reklamaatio tai esim. selvitysprosessi AVI:n kanssa, sitä ei valita mukaan sijoitusprosessiin. *Siun sote on koonnut yksiköistä perustiedot exel-taulukkoon.*

Lapsikohtainen sijoitusprosessi seuraa puitejärjestelyä. Palvelun tarpeessa olevan lapsen sijoittaminen tehdään järjestämällä *kirjallinen, sähköisesti toteutettava lapsilähtöinen sijoitusprosessi*. Sijoitusprosessiin valitaan mukaan vähintään kolme palveluntuottajaa, jotka tilaaja arvioi parhaiten soveltuvan juuri tälle lapselle. Lapsen, nuoren ja läheisen mielipide otetaan huomioon valittaessa parhaita palveluntuottajia. *Cloudia-järjestelmän* kautta lähetetään nimettömänä lapsen taustatietolomake (lapsen/perheen taustat, sijoituksen syyt, yksilölliset hoidon erityistarpeet, sijoituksen tavoite ja valinnan kriteerit) valituille palveluntuottajille. Pisteytystä ei käytetä, vaan vertailuperusteet painotetaan ilmoittamalla niiden keskinäinen tärkeysjärjestys. Palveluntuottajat voivat vastata erillisellä heille lähetetyllä lomakkeella esitettyihin kysymyksiin siitä, miten he parhaiten voivat vastata tämän lapsen tarpeisiin. Hakemuksessa on vastattava esitettyihin kysymyksiin ja ilmoitettava pyydetyn palvelun vrk-hinta. Hakemus on jätettävä pyydetyssä määräajassa (3-5 vrk). Sijoitusprosessin aikana ei lisätietokysymykset ole lähtökohtaisesti sallittuja. Jos tilaajalla on jäänyt jokin olennainen tieto antamatta, annetaan kaikille prosessissa mukana olleille mahdollisuus täydentää hakemusta.

Sijoituspaikan valinnasta tehdään mukana olleille palveluntuottajille *tiedoksianto, jossa ilmoitetaan valittu toimija ja valinta perustellaan*. Lapselle ja vanhemmille voidaan vielä järjestää tutustumiskäynti yksikköön ennen valintapäätöksen tekemistä. Sijoitushakemuksia ja niissä esitettyjä palvelun hintatietoja ei luovuteta muille sijoitusprosessiin osallistuneille palveluntuottajille. Sijoituspaikan valinta tehdään lapsen etu edellä, laadullisin perustein. Jos useamman palveluntuottajan tarjoama palvelu arvioidaan laadullisesti yhtä hyväksi, valitaan siinä tapauksessa halvin palveluntuottaja. Ammatillisiin perhekoteihin sijoituksia on tehty 3, vrk-hinta 215 - 250 € ja laitossijoituksia 30, vrk-hinta 219 - 400 €.

Kilpailutuksessa on jätetty mahdollisuus sijoittaa lapsi ilman edellä kuvattua sijoitusprosessia, mikäli tämä arvioidaan lapsen edun kannalta välttämättömäksi. Tämä voi tulla kyseeseen silloin kun lapsen edun kannalta sijoittaminen Itä-Suomen alueen ulkopuolelle arvioidaan välttämättömäksi tai kun Itä-Suomen alueelta ei löydy lapsen tarpeisiin vastaavaa sijaishuoltopaikkaa. Kiireellisten sijoitusten kohdalla ei tehdä hankintapyyntöä Cloudia-ohjelman kautta, vaan ne tehdään ensisijaisesti omiin yksiköihin.

Palveluntuottajat ovat ilmoittaneet, mikäli ottavat vastaan kiireellisesti sijoitettuja lapsia. Sijoituspäätös yksityisiin laitoksiin/perhekoteihin tehdään hinnan perusteella. Vain erityisin perustein voidaan kiireellisistä sijoituksista maksaa enemmän kuin tavoitehintaa (perhekotien kohdalla 150 €/vrk ja laitoksissa 230 €/vrk)

Lisätietoja menettelyistä saa Kuntaliiton hankintaneuvonnasta.

4. Tietotekniset vaihtoehdot

4.1 Yhteenveto käyttötarkoituksesta, etenemisestä sekä ylläpitäjästä

Käyttötarkoitus: tarjota eri tahojen toimijoille niiden tehtävän helpottamiseksi avoin tietoaalusta ja rekisteri, josta saadaan

- kokonaiskuva lastensuojeluyksiköiden sijoittumisesta, määrästä, palveluiden sisällöistä, paikka- tarjonnasta sekä palvelujen hinnoista
- tarvittavat tiedot yksiköiden valvontaa ja ohjausta varten,
- tarvittavat tiedot palvelujen seurantaan ja arviointiin sekä niiden järjestämisen ja tuotannon kehittämiseksi maakunnassa
- apuväline tarvittavan palvelun hakuun lapselle tai perheelle
- tiedot palveluntuottajien avoimeen ja yhdenmukaiseen vertailuun ja kilpailutukseen

Rekisterillä viitataan Soteri-rekisteriin ja sille määriteltyyn käyttötarkoitukseen. Se sisältää avoimia ja salassa pidettäviä tietoja. Soterin sisältöä rakentamaan on perustettu ja resursoitu oma hanke. Tarvitaan yhteistyötä ja yhteensovitusta näiden hankkeiden välillä, jotta lastensuojeluyksiköiden osalta laajempi/syvämpi tietosisältö voidaan luoda Soterin rinnalle.

Palveluntuottajalaki määrittää kriteerit palveluntuottajien rekisteröitymiselle. Palveluntuottaja rekisteröi toimintansa rekisteriin (Soteri). Etenemismvaihtoehdot:

1. **Soteri.** Kaikki tieto mitä tarvitaan, voidaan periaatteessa kerätä SOTERIIN. Se vaatisi erillisen resurssoinnin ja liitännän tähän valmisteluun. Kun Soteri on valmis, jatkettaisiin valmistelua erillisellä hankkeella ja pilotilla. Tässä vaihtoehdossa valmis tuote olisi käytössä arviolta vasta 2020-21 eikä sen sisältöä määrittäisi lastensuojelun tarve vaan yleisemmät periaatteet.
2. **Lasteri.** Luodaan Soterin rinnalle erillinen lastensuojelupalvelujen tietokanta, ”Lasteri”. Valmistelu voisi käynnistyä jo syksyllä 2018 ja valmistua Soterin tahdissa. Erillinen tietokanta edellyttäisi sopimuksia eri tuottajien, Luovan/Soteri, maakuntien ja yritysten kanssa. Ylläpito, päivitykset ym. sovitetaan. Pyrkimys välttää päällekkäistä työtä. Mallia voidaan kuvata ”ohjatuksi monituottajamalliksi”. Rekisteri valmisteltaisiin kohdennetusti lastensuojelun tarkoituksiin ja sijoitettavien lasten tarpeisiin.
3. **Monia alustoja.** Ei tehdä mitään. Syntyy monia erilaisia alustoja ja yrityksiä vapaan kilpailun ja markkinamekanismin pohjalta. Syntyy sekavuutta ja esteitä maakuntien yhteistyölle ja erityisiä tarpeita omaavien lasten hoitopaikkojen löytymiseen.

Ensimmäistä vaihtoehtoa puoltaisi se, että valtakunnan tasolta, kansallisen tason organisaation ylläpitämä Soteri-rekisteri on instituutio, jolla on selkeä rooli ja paikka. Valvira/Luova on rekisterin pääkäyttäjä ja se ennakkotarkastettuaan yksikön hyväksyy sen rekisteriin. Se myös poistaa säännöllisesti toimintansa lopettaneet yksiköt sekä valvoo rekisterin muuta sisältöä. Maakunnat ja muut valvontaviranomaiset tuottavat sinne valvontasisältöä (valvontaraportit ja –muistiot sekä mahdolliset epäkohtailmoitusten selvitykset) ja palveluntuottajat ilmoittavat puolestaan yhtenäisellä sisällöllä / formaatilla palvelunsa sisällöstä ja erityisosaamisesta jne. sekä lisää omaa yksikköään koskevalle sivulle linkin kotisivulleen sekä päivittää esim. paikkatietoja. Näin sekä sisällön tuottaminen että sen katseluoikeudet voisivat olla porrasteiset, mutta yksikkötieto luettelotasolla sekä portaalin valvonta olisi Valviralla/Luovalla.

Jos kolmannen vaihtoehdon mukaisesti hakupalvelut toimivat vain yksityisellä pohjalla, niitä syntyy useita erilaisilla intresseillä. Alueellisesti nämä voivat olla hyvinkin toimivia, mutta se saattaa johtaa eriarvoistumiseen pienten ja suurten palveluntuottajien välillä ja heijastua asiakkaiden erilaiseen asemaan alueittain. Riskinä on myös, että hakupalveluita alkavat tuottaa samat firmat/tytäryhtiöt kuin itse palvelua. Jos toiminta jätetään maakuntien vastuulle, ei välttämättä synny mitään tai syntyvät käytännöt eriytyisivät, rekisterin ylläpito pirstaloituisi sekä sen sisältämän tiedon tasalaatuisuus saattaisi kärsiä kansallisen ohjauk-

sen puutteessa huomattavasti. Maakunnat ovat hyvin erilaisia ja niin ollen myös niiden valvontaan kohdistamat resurssit vaihtelevat. Tämän lisäksi on huomioitava, että maakuntien liikelaitokset tuottavat myös itse ympärivuorokautisia lastensuojelun palveluita, mikä jälleen tuo riskejä rekisterin puolueettomaan ja tasa-laatuiseen ylläpitämiseen.

Tarkoituksenmukaisin vaihtoehto jatkokehittämisen kohteeksi on keskimäinen. Kun Lasteri on kansallisesti yhdessä kehitetty, sen ylläpitoa varten voidaan perustaa erillinen yhteistyö- ja kumppanuustoimija, jonka rahoitukseen maakunnat osallistuisivat.

4.2 Tietopohjan tekninen alusta

Rekisterille valmista alustaa ei tämän esiselvityksen I-vaiheen puitteissa ole löytynyt. On olemassa alustoja, jotka osittain vastaavat tarpeisiin, mutta kansallisen rekisterin alustaa, jossa yhdistyy julkisen sektorin ja yksityisen sektorin sijaishuollon palvelutuotanto olisi kehitettävä.

Yrityksistä esimerkkinä tutustuttiin Socfinderin palveluun. Se on perustettu 2016 ja se tuottaa sosiaalialalle digitaalisia ratkaisuja. Sen asiakkaita ovat kunnat, jatkossa maakunnat, sekä sosiaalipalveluiden tuottajat. Ensimmäinen tuote on lastensuojelun hakupalvelu, jolla löydetään erityistä tukea tarvitsevalle lapselle parhaat mahdolliset vaihtoehdot palveluntuottajiksi. Palvelua käyttää tällä hetkellä 60 sosiaalityöntekijää tai -ohjaajaa sekä yli 170 sosiaalipalveluntuottajaa. <https://socfinder.com/category/socfinder/>

Socfinder⁴ hakupalvelun IT-ratkaisut on toteuttanut Gofore Oy, joka on Kapan (suomi.fi) pääarkkitehti. Tulevaisuutta ajatellen Socfinder on tehty yhteensopivaksi niin SOTE-ammattikortin kuin muiden rajapintaratkaisujenkin kanssa. Palvelutietokanta on pilvipalvelu eikä se sisällä asiakastietoja. Socfinder on pääkäyttäjä. Yrityksellä on myös Ideoinnissa jonkinlaisen vertailutiedon rakentaminen. Sen kokemus on ollut, että kansallista määrittystä tarvitaan, esim. ”päihdeosaaminen”. Kumppanuus mahdollisessa pilotissa kiinnostaa Socfinderia.

Socfinderin intressi on kehittää apuvälinettä asiakasohjauksen tueksi sosiaalityöntekijän työhön. Tavoitteena on tehdä tiedonhausta vaivattomampaa, jotta lapselle löytyy paras mahdollinen sijoituspaikka. Tulot kertyvät käyttäjämaksusta, joka määräytyy kunnan koon mukaan ja joka tarkoittaa vuosittaista käyttöoikeutta kunnille. Sttjoilla on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Yritys tekee sopimukset palveluntuottajan kanssa (mm. ne sitoutuvat tietojen päivitykseen). Jos yrityksen tiedoissa tapahtuu muutos, esim. se voi palvella uudella kielellä, tämä vaihtoehto siirtyy suoraan hakupalvelimen valikkoon. Hallinnointityö vie resursseja (IT-tuki, päivitykset, tietojen oikeellisuuden varmistus).

Olemassa ja tulollaan on muitakin palveluntuottajia ja alustojen tarjoajia erityisesti terveydenhuoltoon, mutta eneneväsi myös sosiaalihuoltoon. Suomi.fi on esimerkki avoimesta alustasta, johon Soterin tiedot siirtyvät VRK:n kautta. Muita esimerkkejä on mm. alueellinen sosiaali- ja terveydenhuollon hyvinvointitarjotin www.hyvinvointitarjotin.fi. Kuopion kaupungin sivuiltakin löytyy asiaan liittyvä uutinen: <https://www.kuopio.fi/-/terveyskeskukset-mukaan-diagnoosipohjaiseen-sote-jarjestotietokantaan>

www.hoitopaikanvalinta.fi tarjoaa tietoa terveyspalvelujen käyttämisestä ulkomailla sekä terveydenhuollon valinnanvapaudesta Suomessa. Sivuiltamme saat tietoa esimerkiksi potilaan oikeuksista, hoitokustannuksista ja niiden korvauksista sekä terveydenhuollosta eri maissa. Sivuston tavoitteena on palvella niin terveyspalvelujen käyttäjiä kuin terveydenhuollon ammattilaisia. Sivustolle on myös koottu tietoa yksityisen terveydenhuollon hinnoista Suomessa. Tilastossa on keskimääräiset (mediaani) hinnat palveluntuottajittain eräistä yleisistä yksityissektorilla tuotetuista sairaanhoitopalveluista.

<https://www.hoitopaikanvalinta.fi/mita-itse-maksat/hoidon-kustannukset-suomessa/yksityisen-terveydenhuollon-hintatietoja/>

Hankkeen II-vaiheessa tulisi kartoittaa erilaisia vaihtoehtoja tekniselle toteutukselle, Esim. erikoissairaanhoidon järjestelmistä voisi löytyä toimivia reaaliaikaisia alustoja.

⁴ Tiedot perustuvat palaveriin Socfinderin (Hanna Pulkkinen, Christa Olin, Juhana Francke) ja THL (Martta Forsell, Tarja Heino) välillä 19.2.2018.

5. Toimenpide-ehdotukset

Lasterin perustaminen on tahdosta kiinni. Suhteutettuna sotedigissä liikkeellä olevaan euromäärään, ehdotetussa lastensuojelun yksikkörekisterihankkeessa puhutaan promilleista. LAPE-hankkeen sähköisen palvelujen projekti on käynnistynyt. Siihen on sisällytetty varaus mahdollisten uusien sähköisten palveluiden kehittämiseen. Sitä voidaan käyttää myös nykyisten palveluiden jatkokehittämiseen tai integrointiin omatietovarantoon. Tässä yhteydessä ehdotetaan, että:

syksyllä 2018 toteutetaan esiselvityksen vaihe II osana LAPE (sähköisten palvelujen) kokonaisuutta. Tehtävänä on selvittää teknisiä ratkaisuja ja tehdä kustannuslaskelmaa vuosille 2019-2020. Selvityksen II vaiheessa selvitetään myös mahdollisuudet ICT muutosrahan kohdentamisesta maakuntiin ja maakuntien yhteistyön paikat ICT palvelukeskus Vimanan kanssa sekä kartoitetaan olemassa olevat rekisterit ja hakupalvelut.

Ehdotetaan että lastensuojelun ympärivuorokautista hoitoa tarjoavien yksiköiden avointa tietopohjaa ”Lasteria” lähdetään tämän jälkeen pilotoimaan kiinnostuneissa maakunnissa erillishankkeena. *Maakunnissa on käynnissä kehittämistyötä* hankkeen teemoissa. Varsinais-Suomen alueella kehitellään sopimus- ja neuvottelumenettelyjä (kuvattu edellä) sekä käytetään sosiaalipalveluihin kehitettyä sertifiointia. Kiinnostusta pilotointiin ja yhteiseen kehittelyyn on ilmaistu myös Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa, Uudellamaalla, Kymenlaaksossa ja Pohjois-Karjalassa (esitelty edellä). Pääkaupunkiseudulla erityistä tarvetta on ollut kuntien omien laitosten yhteiskäyttöön.

Ehdotetaan, että sosiaali- ja terveysministeriö asettaa LASTERI-hankkeen, ja nimeää sille ohjausryhmän. Ohjausryhmään kutsuttaisiin edustaja(t) Valtiovarainministeriön digihankkeen hanketoimistosta, Sosiaali- ja terveysministeriöstä, Valvirasta, Aluehallintovirastoista, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta, maakuntien edustajat sekä sijaishuoltoyksiköiden tuntemusta omaavat asiantuntijat, tuottajien edustaja sekä lastensuojelun asiantuntijat.

Varataan pilottien toteuttamiseen määräraha vuosille 2019 – 2020. Palkataan projektipäällikkö ja varataan hankkeelle ja mukaan lähteville piloteille toimintarahaa.

Hankkeen tehtävänä olisi:

- 1) selvittää toimijoiden (hanketoimijat, maakuntatoimijat, sähköisten palvelujen verkosto ym.) halukkuus keskinäiseen yhteistyöhön ja yhteiseen tietopohjan kehittelyyn
- 2) käynnistää tekninen ja sisällöllinen valmistelu intressiryhmien edustajien kanssa
- 3) käynnistää ja seurata pilotteja sekä koota niiden kokemukset kansallisen rekisterin luomiseksi.

Pilotoinnin toteutus tapahtuu laajana kumppanuushankkeena. Tietokanta luodaan ja sitä pilotoidaan ja kehitetään pääasiassa julkisen rahoituksen turvin. Tavoitteena on, että maakunnat yhdessä sopien ottaisivat ylläpitotehtävän yhdessä valtakunnallisen toimijan kanssa. Menettelyt selvitetään tarkemmin pilotin edetessä ja hankkeen käynnistyttyä.

Lähteet

- Agnes Couffinhal, Jonathan Cylus, Riku Elovainio, Josep Figueras, Patrick Jeurissen, Martin McKee, Peter Smith, Sarah Thomson and Ulrika Winblad (2016) International expert panel pre-review of health and social care reform in Finland. Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2016:66.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79070/RAP_2016_66.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Enroos, Rosi (2016) Lapsen tulo julkiseen kotiin: huostaanoton ensi vaiheet sijaishuoltopaikkojen toimijoiden näkökulmasta. Artikkeliteoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino, Tarja Pösö: Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Vastapaino: Tampere. 224 – 260.
- Heino, Tarja (1996) Lastensuojelulaitosten ja perhekotien kehitys 1990-luvulla. Stakes/Sotu 18.12.1996. Julkaisematon kooste.
- Hanhinen, Sari & Hyvärinen, Sauli (2017) Lastensuojelu Sotessa: Selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen perustuksista ja vaikutuksista lastensuojeluun. LSKL.
- Heino, Tarja (2017) Lastensuojelun palveluntuottajien avoin rekisteri vaihtoehdoksi kilpailutukselle. THL blogi 2.11.2017
<https://blogi.thl.fi/lastensuojelun-palveluntuottajien-avoin-rekisteri-vaihtoehdoksi-kilpailutukselle/>
- Heino, Tarja (2016) Lastensuojelusta tietäminen - julkisen vallan vastuu. Artikkeliteoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino, Tarja Pösö: Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Vastapaino: Tampere.
- Heino, Tarja & Hyry, Sylvia & Ikäheimo, Salla & Kuronen, Mikko & Rajala, Rika (2016) Lasten kodin ulkopuolelle sijoittamisen syyt, taustat, palvelut ja kustannukset. HuosTa-hankkeen (2014–2015) päätulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 3/2016, 151 sivua. Helsinki 2016.
- Heino, Tarja & Hyry, Sylvia & Ikäheimo, Salla & Linnosmaa, Ismo & Kuronen, Mikko & Rajala, Rika (2016) Lastensuojelun kustannukset ja palvelujen hinnat. HuosTa-hankkeen (2014–2015) raportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 11/2016. THL: Helsinki.
- Helavirta, Susanna (2016) Lapsen asioista vastaaminen huostaanoton jälkeen sosiaalityöntekijöiden kuvaamana. Artikkeliteoksessa Rosi Enroos, Tarja Heino, Tarja Pösö: Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Vastapaino: Tampere. 188 – 223.
- Huovila, Mikko & Aaltonen, Anna & Porrasmaa, Jari & Laaksonen, Maarit & Korhonen, Maritta (2015). Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen kokonaisarkkitehtuuri. Periaatteet ja yhteiset linjaukset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Ohjaukset 12/2015. 62 sivua. Helsinki 2015
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126970/URN_ISBN_978-952-302-531-8.pdf?sequence=1
- Hytönen, Kirsi-Maria & Malinen, Antti & Salenius, Paula & Haikari, Janne & Markkola, Pirjo Kuronen, Marjo & Koivisto, Johanna (2016) Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat ja lasten kaltoinkohtelu 1937–1983. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:22.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74821/Rap_2016_22.pdf?sequence=1
- Kuru, Pekka (2018) Varsinais-Suomen lastensuojelun Allianssi. Esitys STM:n ja THL:n LAPE-muutosohjelman lastensuojelun sijaishuollon kehittäjäverkostossa 3.5.2018.
- Mykkänen, Juha (2018) Palveluluokitusten esiselvitys. Tuloksia. Esitys Palveluluokitukset-Työpajassa 18.1.2018 Helsinki.
- Oikarinen, Esko (2018). Siun soten lapsilähtöinen sijoitusprosessi. Esitys STM:n ja THL:n LAPE-muutosohjelman lastensuojelun sijaishuollon kehittäjäverkostossa 3.5.2018.
<https://www.innokyla.fi/documents/6441327/73482644-248d-4cc5-9836-45cb51dfeaff>
- Porko, Petta & Heino, Tarja & Eriksson, Pia (2018) Selvitys yksityisistä lastensuojelun yksiköistä. Työpapereita 21/2018. Helsinki THL <https://www.julkari.fi/handle/10024/136436>
- Rajala, Rika & Heino, Tarja & Forsell, Maritta (2016) Selvitys ja ehdotus lastensuojeluasian syylokituksesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 14/2016. THL: Helsinki.

OSA II: Esiselvitys lasteri-rekisterin toteutusvaihtoehtoista

*Esiselvitys, II vaihe 19.12.2018
Elina Salla, Virpi Pelto & Timo Siira
Salivirta & Partners*

1. Johdanto

Tämä loppuraportti kuvaa ”Esiselvitys Lasteri -rekisterin toteutusvaihtoehtoista” -projektin (Lasteri II) tulokset. Projekti on jatkoa Lasterin ensimmäisen vaiheen ”Avoin rekisteri lastensuojelulain nojalla ympärivuorokautista hoitoa lapsille, nuorille ja perheille antavista yksiköistä: ”Lasteri” -tietopohja lastensuojelun 24/7 palveluntuottajista” -hankkeelle, jonka toimenpide-ehdotuksena esitettiin: ”Hankkeen kakkosvaiheen valmistelu sisällytetään LAPE sähköisten palvelujen kokonaisuuteen. Tehtävänä on jatkaa valmistelua kohti teknisiä ratkaisuja ja kustannuslaskelmaa syksyllä 2018.”.

1.1 Esiselvityksen tausta

Lastensuojelun sijaishuollon toimintaympäristö ja aiheeseen liittyvät kansalliset hankkeet sekä säädöspohja on esitelty Lasterin esiselvityksen ensimmäisen vaiheen raportissa⁵. Esiselvityksen lastensuojelun toimintaympäristön kuvauksesta käy ilmi haasteet nykyisessä lastensuojelun sijaishuollon toteutuksessa ja todetaan kehitystarpeita niin valvonnan ja seurannan menetelmien kuin sijoituspaikkoja koskevan tietopohjan kehittämiseksi.

Sijaishuoltopaikoista ei koeta olevan tällä hetkellä saatavissa riittävästi tietoja. Porko ym. (2018)⁶ toteaa tutkimuksessaan, että tällä hetkellä ei ole saatavissa rekistereistä tietoja, jotka kertovat sijoituspaikkojen toiminnan laadusta, kuten mm. henkilöstön määrä ja koulutustaso. Myöskään sijoituspaikkojen toiminnan tarkemmat luonteet ja palveluiden sisällöt eivät ole saatavilla.

Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiotiedot ovat hajallaan useissa tietovarannoissa ja palveluntuottajat joutuvat päivittämään tietoaan eri järjestelmiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien rekisteröintiä kehitetään Valviran ja aluehallintoviraston toimesta⁷. Tulevaisuudessa sekä yksityisten että julkisten palveluntuottajien tulee rekisteröityä Soteri -rekisteriin, joka korvaa tällä hetkellä käytettävän Valveri -rekisterin.

Suomi.fi -palvelutietovaranto (PTV) on Väestörekisterikeskuksen ylläpitämä ja kehittämä palvelujen tietovaranto ja hakemisto kansalaisten, yritysten ja viranomaisten käyttöön⁸. Tällä hetkellä PTV -palvelua käyttävät ensisijaisesti julkiset palveluntuottajat.

Lastensuojelun sijaishuollon toimintaympäristö koostuu kokonaisuudessaan useasta eri tahosta ja järjestelmästä. Kaiken keskiössä on luonnollisesti sijoituksen tarpeessa oleva lapsi lähiomaisineen, joten heidän tarpeensa tulee ottaa huomioon kehitettäessä palveluntuottajista saatavilla olevia tietoja sekä niiden hakua ja vertailua. Lastensuojelun ammattilaiset joutuvat tällä hetkellä tekemään runsaasti manuaalista selvitystyötä sijoituspaikkaa etsiessään, joten järjestelmäkehityksen tulee pystyä tuottamaan runsaammin, laadukkaampaa ja ammattilaisten tarpeisiin vastaavaa tietoa lastensuojelun sijaishuollon yksiköistä. Ammattilai-

⁵ Avoin rekisteri lastensuojelulain nojalla ympärivuorokautista hoitoa lapsille, nuorille ja perheille antavista yksiköistä: ”Lasteri” -tietopohja lastensuojelun 24/7 palveluntuottajista.

https://thl.fi/documents/605877/2848374/Sijaishuollon+yksikkörekisteri_esiselvitys+I_+toinen+versio.pdf/a1aac2aa-2655-4aad-8e66-a8b59cb74f99

⁶ <https://www.julkari.fi/handle/10024/136436>

⁷ <https://www.valvira.fi/ajankohtaista/sosiaali-ja-terveydenhuollon-palveluntuottajien-rekisteri-soteri>

⁸ <https://palveluhallinta.suomi.fi/fi>

sille on tärkeää kyetä vertailemaan yksiköiden palvelutarjontaa ja henkilöstön osaamisalueita sekä saada reaaliaikaista tietoa yksiköiden vapaista paikoista, jotta sijoitettavan lapsen ja hänen lähiomaistensa tarpeet pystytään huomioimaan mahdollisimman hyvin sijoituspaikkaa etsittäessä.

Viranomaisnäkökulmasta lastensuojelun sijaishuollon palveluntuottajien tietoja tarvitaan erityisesti tilastointia ja palvelujen toteutumisen seuranta varten. Lasten sijaishuollon toteutuksesta vastuussa olevat kunnat ja jatkossa maakunnat tarvitsevat myös kustannustietoja kustannuslaadukkaan palvelun tuottamisen tueksi. Kilpailuttamiseen liittyvien toimintamallien yhtenäistämisen näkökulmasta tulisi olla saatavilla hankintamenettelyiden -ja materiaalien keskitetty tietovarasto.

1.2 Esiselvityksen tavoitteet

Lasterin esiselvityksen ensimmäisessä vaiheessa todettiin tarve yhdenmukaiselle ja avoimelle lastensuojeluyksikkötietoa tarjoavalle palvelulle, jolla sidosryhmät pystyisivät tehostamaan ja helpottamaan lastensuojeluun liittyvän tiedon hyödyntämistä. Lasterin esiselvityksen toisen vaiheen on tarkoitus kartoittaa teknologiset mahdollisuudet toteuttaa esiselvityksen ensimmäisessä vaiheessa esiin nousseet vaatimukset Lasteri-verkkopalvelusta/järjestelmästä ("Lasteri"). Lasterin tavoiteratkaisu on esitelty kappaleessa 2. Lasterin esiselvityksen toisen vaiheen aloituspalaveri pidettiin 19.10.2018, jossa sovittiin esiselvityksen toisen vaiheen sisältö ja laajuus. Esiselvityksestä poiketen tarkastelu maakuntien kilpailutustoiminnan laajemmasta tukemisesta tulevassa Lasterissa jätettiin myöhempään vaiheeseen. Tämän lisäksi selvitystyö Lasterin pilotoinnista (maa)kunnassa jätettiin myöhempään vaiheeseen.

Lasterin esiselvityksen toisen vaiheen tarkoitus oli kartoittaa Lasterin teknologisia toteutusmahdollisuuksia ja kustannuksia ratkaisun kehityksen ja ylläpidon osalta. Markkinakartoituksessa olemassa olevia, Lasterin tarpeisiin soveltuvia teknologiaratkaisuja kartoitettiin julkaisemalla tietopyyntö Hilma-järjestelmässä. Tietopyynnön tavoitteena oli selvittää, löytyykö markkinoilta suoraan tai pienin muutoksin soveltuvia järjestelmäratkaisuja, jotka täyttäisivät Lasterin vaatimukset ja kartoittaa toimittajien vastaavien referenssitoteutusten hintatasoa. Lisäksi selvitystyössä kartoitettiin THL:n omien järjestelmien sekä esiselvityksessä nousseiden vaihtoehtojen hyödyntämismahdollisuuksia Lasterin toteuttamisessa.

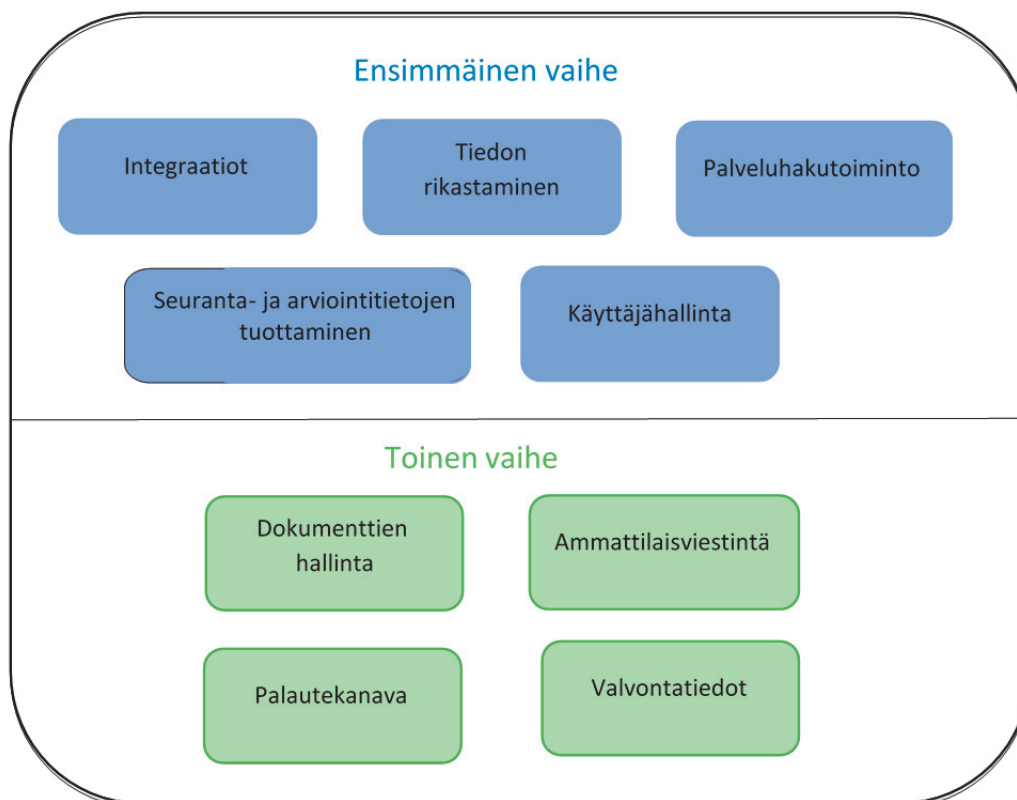
Teknologisten toteutusvaihtoehtojen kartoittamisen lisäksi selvityksessä tutkittiin Lasterin toiminnallisuuksien mahdolliset päällekkäisyydet olemassa olevien tai suunniteltujen kansallisten ratkaisujen kanssa. Tätä varten haastateltiin (Skype, sähköposti) asiantuntijoita Suomen sosiaali- ja terveysministeriöstä, Valvirasta, Valtion väestörekisterikeskuksesta sekä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta. Lasterin esiselvityksen toisessa vaiheessa täsmennettiin joidenkin toiminnallisuuksien vaatimuksia niiltä osin, kuin se oli teknologiaratkaisujen kartoittamisen kannalta välttämätöntä.

Tämä esiselvityksen loppuraportti toimii THL:n päätöksenteon tukena valtakunnallisen lastensuojelun ratkaisun edistämisestä ja jatkohankkeista koskevilla neuvotteluissa.

2. Tavoiteratkaisun kuvaus

Lasterin kokonaisuus määrittyy esiselvityksen ensimmäisestä osasta nousseiden tarpeiden sekä tämän selvityksen pohjalta tehtyjen havaintojen perusteella.

Lasterin kehittämisessä tulee olemaan kaksi vaihetta. Lasterin ensimmäisen vaiheen toiminnallisuudet ovat Lasterin ydinajatuksen kannalta tärkeimmät ja toteutusmahdollisuuksien ja kustannusten kartoittamista varten kuvattu tarkemmin tietopyyntöön ja tähän loppuraporttiin. Toisen vaiheen toiminnallisuudet on kuvattu yleisellä tasolla, mutta projektin aikana on pyritty selvittämään myös näiden toiminnallisuuksien toteutusmahdollisuuksia ja kustannusarvioita. Kuvassa 1 on kuvattu Lasterin sisältämät toiminnallisuudet kussakin vaiheessa moduuleittain. Lasterin moduulien sisällöt on kuvattu myöhemmin kappaleissa 2.2 ja 2.3.

Kuva 1. Lasterin sisältämät toiminnallisuudet moduuleittain vaiheissa 1 ja 2.

2.1 Lasterin sidosryhmät

Ensimmäisessä vaiheessa Lasterin käyttäjiä tulevat olemaan lastensuojelussa toimivat sosiaalityöntekijät, (maa)kunnat, palveluntuottajat, Terveys- ja hyvinvoinnin laitos ja sijaishuollon asiakkaat. Sosiaalityöntekijät pystyvät etsimään lastensuojelun sijoituspaikkaa tehokkaasti ja he näkevät kokonaiskuvan lastensuojeluyksiköistä (Palveluhakutoiminto). (Maa)kunnat saavat työkalun palveluhankinnan tukemiseen. Palvelusta saadaan tiedot palvelutarjonnasta ja niiden hinnoista. Palveluhaku ja hakutulosten rajaaminen mahdollistavat palveluntuottajien vertailun ja sen myötä myös havainnollistavat mahdolliset puutteet palveluiden alueellisessa tarjonnassa. Palveluntuottajat pystyvät tuottamaan ja ylläpitämään lisätietoja omasta toiminnastaan (Tiedon rikastaminen). Palvelun avulla palveluntuottaja saa myös näkyvyyden muiden palveluntuottajien tarjontaan. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos saa työkalun tilastoinnin ja palveluyksikkövertailun tueksi (Seuranta- ja arviointitietojen tuottaminen).

Lasterin esiselvityksen ensimmäisessä vaiheessa esitettiin, että sijaishuollon piiriin ohjautuvat lapset ja heidän perheensä voivat tutustua palvelutarjontaan ja -valikoimaan Lasterin kautta. Tämä toiminto on ole-

massa jo Suomi.fi-palvelutietovarannossa (kts. kappale 4.2 Muut ratkaisut). On kuitenkin syytä ottaa huomioon, että Suomi.fi-verkkopalvelu (+PTV) ei sisällä Lasterin tarjoamia rikastetietoja. Jos katsotaan, että nämä tiedot palvelevat myös lastensuojelun asiakkaita, Lasterin kehityksessä on syytä ottaa huomioon lastensuojelun asiakkaat yhtenä sidosryhmänä.

Toisessa vaiheessa Lasteri-palvelun toiminnallisuudet laajenevat sosiaalityöntekijöiden, (maa)kuntien ja Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen osalta. Lasterin toisessa vaiheessa sosiaalityöntekijällä on mahdollisuus jakaa havaintoja ja kokemuksia sekä viestiä kollegoiden kanssa Lasterin kautta (Ammattilaisviestintä). (Maa)kunnan hankintamenettelyä tuetaan mahdollisuudella jakaa hyviksi havaittuja kilpailutusdokumenteja ja -käytäntöjä (Dokumenttien hallinta). Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tilastointitoiminnallisuutta kehitetään sote-muutoksen seurannan ja arvioinnin tueksi (Seuranta- ja arviointitietojen tuottamisen kehitys).

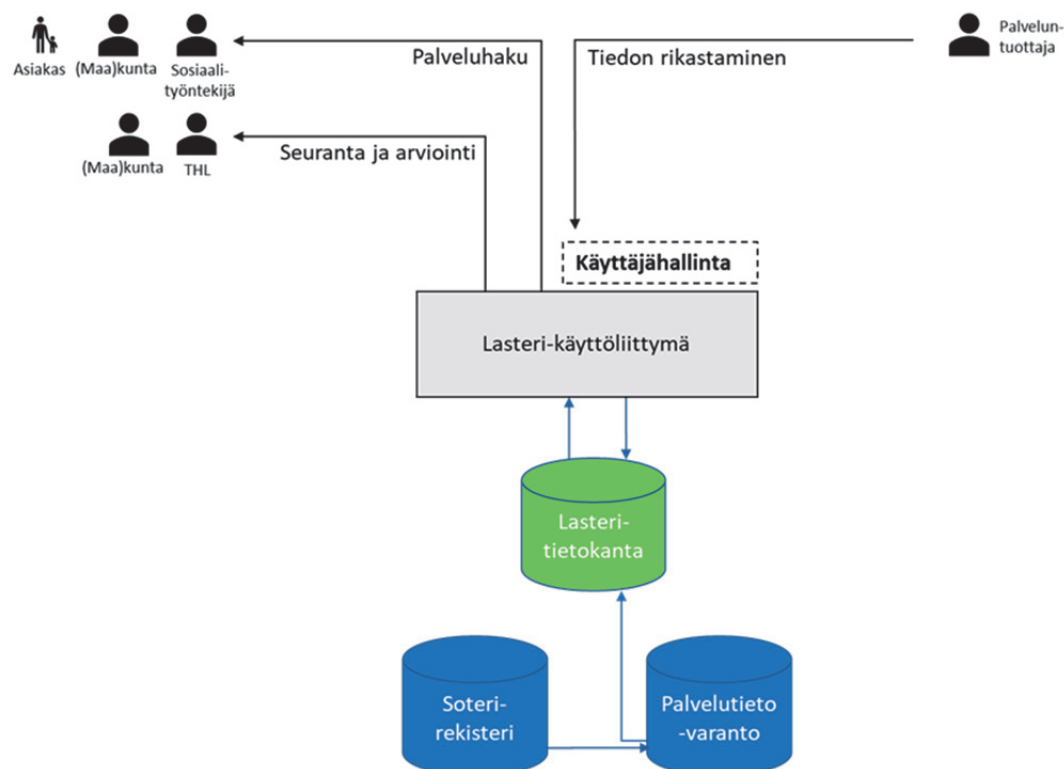
Valvontaviranomaiset eivät tule olemaan Lasterin sidosryhmä esiselvityksen ensimmäisen osan suunnitelmien mukaisesti, vaan valvontatiedot jäävät pois (kts. kpl 2.3.3 Valvontatiedot). Lastensuojelun asiakkaan mahdollisuus antaa palautetta saamastaan lastensuojelulaitoksen palvelusta (Palautekanava) jäädessä pois Lasterin kehityksestä, kapenee ko. sidosryhmän toiminnallisuudet järjestelmässä tältä osin.

2.2 Ensimmäisen vaiheen moduulien kuvaukset

Lasterin ensimmäisen vaiheen moduuleita ovat:

1. Tiedon rikastaminen
2. Palveluhakutoiminto
3. Seuranta ja arviointi
4. Käyttäjähallinta
5. Integraatiot

Lasterin ensimmäisen vaiheen arkkitehtuuri on kuvattu kuvassa 2.

Kuva 2. Lasterin ensimmäisen vaiheen arkkitehtuuri.

2.2.1 Tiedon rikastaminen

Lasterissa tiedon rikastamisella tarkoitetaan muista rekistereistä saatavien perustietojen laajentamista lastensuojelun tarpeiden mukaisesti. Muista rekistereistä (esim. Soteri ja Palvelutietovaranto) saatavat tiedot ovat Lasterissa vain näyttötietoa ja niiden muokkaus tapahtuu kulloisessakin rekisterissä. Esiselvityksen ensimmäisessä osassa esitettiin, että tuleva Soteri-rekisteri voisi toimia Lasterin master-rekisterinä. Suora integraatio Lasteriin toisi Soteri-rekisteristä lain mukaiset *julkiset* tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioista ja yksiköistä lastensuojelun sijaishuollon osalta (kts. liite 2).

Ennen Soteri -rekisterin valmistumista Lasteriin on mahdollista saada Suomi.fi-palvelun Palvelutietovarannossa olevat perustiedot lastensuojelun palveluntuottajista ja heidän palveluistaan. Soterista siirtyy myös Palvelutietovarantoon hyvin ylätasoinen palveluntuottajietoa. Esiselvityksessä tehdyn vertailun osoittamana on tunnistettu, että Lasteriin tarvitaan myöhemmässä vaiheessa integraatio kuitenkin myös Soterista, jotta Lasteri täyttäisi lastensuojelun tietovaatimusten tarpeet ja jotta Lasterissa ei tuotettaisi Soteri-rekisterin kanssa päällekkäistä tietoa.

Lasterissa tulisi voida tuottaa ja ylläpitää Soteri-rekisteriä ja Palvelutietovarantoa täydentävää tietoa lastensuojelun 24/7 toimipaikoista palvelun sisäiseen tietokantaan. Tiedon rikastamistoiminnolla pyritään vastaamaan sosiaalihuollon ja Maakunta -ja Sote-uudistuksen tarpeisiin, jotta asiakkaalle voidaan valita mahdollisimman hyvin hänen tilannettaan palveleva sijoituspaikka.

Taulukosta 1 selviää Lasterin rikastamistarpeet eli tiedot, joita kumpikaan rekistereistä ei kata. Lasterin rikastamistarpeet selvitettiin taulukoimalla Lasterin esiselvityksen ensimmäisessä osassa nousseet Lasterin tietosisältövaatimukset (Tietosisältövaatimukset-sarake), Soteri-rekisteristä saatava vaatimuksen täyttävä julkinen tieto (Soteri-sarake) ja Palvelutietovarannon kautta saatava vaatimuksen täyttävä julkinen tieto (PTV-sarake). Taulukoinnin perusteella voitiin todeta seuraavaa: jotta Lasteri täyttäisi sille asetetut vaatimukset, on Lasterin tuotettava palveluntuottajista lisätietoja, kuten tiedot harrastemahdollisuuksista, tilakuvaukset, tiedot henkilöstön osaamisesta, palveluiden hinnoista tai reaaliaikainen tieto vapaista sijoituspaikoista, juuri niin kuin esiselvityksen ensimmäisessä osassa todettiin.

Vaikka kuvauksia palveluista ja tiloista saadaan Palvelutietovarannon tai myöhemmin Soteri-rekisterin kautta, täytyy tieto olla syötetty rakenteisessa muodossa mm. vertailukelpoisuuden ja sisällön luotettavuuden seuraamisen vuoksi. Tietojen rakenteistaminen mahdollistaa myös käytettävyydeltään laadukkaampien ja helpokäyttöisempien hakukriteerien toteutuksen. Rakenteisuutta tarvitaan mm. sosiaalityöntekijän osaamisen ja tila- sekä palvelukuvausten ilmoittamiseen. Kyseiset tiedot ovat molemmissa rekisterissä vapaamuotoisina tekstikuvauksina. THL:ssä on käynnissä sosiaalihuollon tietojen rakenteistamisen projekti, josta saadaan osa tietorakenteista myös Lasterin tarpeisiin. Muita lastensuojelun ja Lasterin mahdollisia tietorakennemäärityksiä edistetään Lasterin määrittelyvaiheen yhteydessä.

Taulukko 1. Lasterin vaatimusten peilaaminen Soterin ja Palvelutietovarannon tietosisältöihin.

Tietosisältövaatimukset	Soteri	PTV	Lasterin rikastetarve
Yksikötason perustiedot	X	X	
Yksikön sijainti: maakunta	X	X	
Perhekoti, sijaishuolto, laitos		X**	X
Paikkatarjonta	X		
Yksityinen vai julkinen toimija		X	
Ympärivuorokautinen palvelu	X		
Tuotettu palvelu	X	X	
Hintatiedot/vrk hinta			X
Vapaat sijoituspaikat			X
Tilojen kuvaukset, harrastemahdollisuudet	X***	X**	X
Mahdollisuus tuoda esille palveluntarjoajaa	X***	X**	X
Valtuutettu palveluntuottaja/Hankittavat palvelut	X	X	
Henkilökunnan määrä	X		
Henkilökunnan koulutus	X*		X
Osaaminen: esim. lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta huomioiden			X

*ei julkista tietoa, **ei rakenteista tietoa

2.2.2 Palveluhaku

Käyttäjän tulisi voida suorittaa palveluyksikköhakuja rakenteista tietoa hyödyntäen, mahdollisesti käsitellä hakutuloksia esimerkiksi rajaamalla niitä tai järjestämällä tulokset esimerkiksi hinnan tai sijainnin (etäisyys, kunta) mukaan. Sijainti tulisi myös pystyä näyttämään karttanäkymässä. Lisäksi käyttäjä voisi suorittaa hakuja hakusanoja käyttäen. Palveluyksiköjä tulisi pystyä vertailemaan keskenään (palveluyksikövertailu) ja tukemaan ammattilaista optimaalisimman palveluyksikön valinnassa.

2.2.3 Tilastotyökalu lastensuojelun palveluntarjoajan seurantaan ja arviointiin

Lasterin kehityksen ensimmäisessä vaiheessa Lasterissa olevia tietoja tulee voida siirtää THL:n tilastointijärjestelmiin rajapinnan tai siirtotiedoston avulla. Tilastoihin liittyvät poiminnat toteutetaan Lasterissa olevan lastensuojeluyksiköiden tietosisällön pohjalta. Ensimmäisessä vaiheessa Lasterissa ei tule olemaan tilastointitoiminnallisuuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioilta edellytettävät tilastointitiedot toimitetaan THL:ään joko sähköisillä verkkolomakkeilla, tiedostopohjaisesti (tietojärjestelmästä poimitut tiedot) tai paperilomakkeilla. Lastensuojelun tilastoinnin tiedonkeruu tehdään tätä nykyä pääasiassa sähköisillä lomakkeilla.

Toisessa vaiheessa lastensuojelun palveluntarjoajan tietokannasta tulee pystyä muodostamaan seuranta- ja arviointitehtäviä sekä valvontaa varten tilastoja THL:n ja maakunnan käytettäväksi. Esiselvityksen ensimmäisessä vaiheessa nostettiin esille tarve seurata tilastojen avulla palvelutuotannon ja palvelujen kattavuuden ja saatavuuden kehitystä sekä kustannuksia, vertailla yksiköiden toimintaa ja työntekijöiden määrää

ja pysyvyyttä sekä henkilöstön koulutustaustojen tasovaihteluja. Tilastointitoiminnallisuus ja sen tarpeet tullaan määrittämään myöhemmin. Niiden hyödyntäminen osana THL:n lastensuojelun tilastoja riippuu Lasterin tietokannan kattavuudesta, edustavuudesta ja sijoituspalvelun tarkempien luokitusten toteuttamisesta.

2.2.4 Käyttäjähallinta

Jo lähtökohtaisesti julkiset tiedot ovat Lasterissakin kaikkien saatavilla. Osa Lasterin toiminnallisuuksista ja tiedoista on vain määrättyjen käyttäjäryhmien ulottuvilla.

Palvelutuottajien pääsy palveluyksiköiden tietojen ylläpitoon mahdollistetaan Lasterin käyttäjähallinnalla. Ensimmäisessä vaiheessa ei edellytetä vahvaa tunnistautumista, vaan minimivaatimuksena on tietopyynnön mukaisesti käyttäjän tunnistaminen käyttäjätunnus/salasanat -mekanismilla. Käyttäjähallintaan tulee pystyä perustamaan ja ylläpitämään käyttäjien perustiedot, käyttäjätunnukset ja salasanat.

Lasterin toisessa vaiheessa käyttäjähallintaan tulee tukea organisaation, maakunnan tai ammattihenkilön vahvaa tunnistautumista toimikorttivarmennetta hyödyntäen. Vahvan tunnistautumisen toteuttaminen hyödyntämällä esim. Suomi.fi -palvelua voi olla yksi mahdollinen tapa. Vahvan tunnistautumisen edellyttäminen tullaan määrittämään Lasterin myöhemmässä vaiheessa.

2.2.5 Integraatiot

Lasterin lastensuojeluyksiköitä koskevan tiedon julkaiseminen on suunniteltu ensisijaisesti toteutettavan integraatiolla Palvelutietovarantoon. Palvelutietovarannossa on saatavissa palveluntuottajien perustiedot. Selvityksessä katsottiin kuitenkin tarpeelliseksi kartoittaa, mitä tietoja Palvelutietovarannosta ei saada ja siten vaatisi muita integraatioita, kuten esimerkiksi integraation Soteri-rekisteriin.

2.2.5.1 Soteri-rekisteri

Tuleva Soteri -rekisteri (nykyinen Valveri) on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien “master” -rekisteri. Palveluntuottajan on annettava tuottajaksi rekisteröintiä varten tietoja, kuten palveluntuottajan nimi, henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus sekä yhteystiedot. Soterin tiedot päivittyvät aina niiden muuttuessa. Vielä ei ole säännelty, tuleeko palveluntuottajille velvoite tarkistaa tietonsa tietyn ajan välein. Herätetoiminnallisuuden kautta voitaisiin palveluntuottajalle välittää myös huomautuksia käydä päivittämässä tiedot. Soteriin liitetään alussa yksityiset palveluntuottajat (vuonna 2020) ja tämän jälkeen julkiset palveluntuottajat (vuonna 2021).

Soteri-rekisterin tiedot voivat olla julkisia, välitettävissä rajapinnoilla toisille viranomaisille (Kela, THL, maakunta) tai julkaisurajoitettuja tietoja (ei julkaista ja näytetään vain viranomaiselle esim. Valviralle/AVI:lle, jatkossa Luovalle). Soteri-rekisterissä sijaitsee mm. perustiedot palveluntuottajasta, rekisteröinnin tietoja, valvontatietoja, palveluyksikkö- ja toimipistetietoja, kuten palveluyksikön nimi ja yhteystiedot sekä vastuuhenkilön tiedot, tarjottavat sosiaali- ja terveystiedot ja niiden sisältö (vain viranomaisille), tilojen kuvaukset ja käyttöedellytyksen tietoja (vain viranomaisille), tiedot valtuutetusta palveluntuottajasta, palvelujen kohderyhmä, suunniteltu asiakasmäärä ja palvelutoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä (Esiselvitys II, Liite 2: Soteri-rekisterin tietosisältö).

Soteri -rekisteri on parhaillaan toteutettavana, joten nykytilanteessa Soterin rajapintojen osalta on saatavissa ainoastaan ylätasoin linjauksia. Valviran mukaan on linjattu, että rajapinnat ovat ensisijaisesti REST/JSON - ja toissijaisesti SOAP/XML -toteutuksiin perustuvia. Ulkoiset liittymät pyritään rakentamaan ensisijaisesti Suomi.fi -palveluväylää hyödyntäen. Soterin integraatiossa hyödynnetään pääasiassa ulkoisia rajapintoja, kuten esimerkiksi tietojen lähettämiseen käytetään Palvelutietovarannon IN -rajapintaa. Mikäli kyseinen rajapinta ei ole riittävä, on mahdollista, että Soterista tullaan myöhemmissä vaiheissa toteuttamaan erillinen avoimen datan rajapinta, joka julkaistaisiin avoimdata.fi:ssä ja jonka kautta voitaisiin välittää rekisterin julkinen sisältö.

2.2.5.2 Palvelutietovaranto

Palvelutietovaranto (PTV) on keskitetty tietovaranto ja tukipalvelu, joka kokoaa organisaatioiden palveluja koskevat ydintiedot ja tarjoaa ne keskitetysti julkisesti (avoimesti) hyödynnettäväksi. Palvelutietovaranto tarjoaa mm. tiedot palveluista, asiointikanavista, palvelupisteiden sijainnin kartalla ja organisaatiotiedot.

Palveluntuottajaorganisaatiot tuottavat tiedot palveluistaan Palvelutietovarantoon. Sisältöjen laatu ja tiedon oikeellisuus on tietojen omistajan vastuulla.

Palvelutietovarannossa ovat sekä julkiset että yksityiset palveluntuottajat. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (KaPA-laki, voimaan 15.7.2016), säättää vaatimuksia julkisen hallinnon yhteisille tukipalveluille. Yksi lain asettama velvoite koskee julkisia organisaatioita, joiden lain asettama velvoite on kuvata organisaation palvelua koskevat tiedot Suomi.fi-palvelutietovarantoon (PTV). Kunnat on siis velvoitettu ylläpitämään tarjoamiensa palvelujen julkisia tietoja Palvelutietovarannossa ja yksityisillä palveluntuottajaorganisaatioilla on oikeus tarjota palvelutietojaan Palvelutietovarannossa.

Palvelutietovarannossa ei ole tällä hetkellä tietoja ympärivuorokautisista lastensuojeluyksiköistä. Lastensuojelun ympärivuorokautisten palvelujen tuottajista 80% on yksityisiä⁹. Yksityiset palveluntuottajat pyritään saamaan mukaan Palvelutietovarantoon kertomalla PTV:sta ja auttamalla sen käyttöönotoissa eri kanavia hyödyntäen. Mikäli yksityiset palveluntuottajat haluavat edesauttaa palveluidensa löydettävyyttä muiden palveluntuottajien ohella Suomi.fi-verkkopalvelussa, on heidän kuvattava palvelunsa Palvelutietovarannossa.

PTV:n sisältö on julkista, avointa ja digitaalisten palvelujen hyödynnettävissä. Palvelutietovaranto on toteutettu avoimella lähdekoodilla ja avoimia standardeja hyödyntäen. Palvelutietovarannossa on avoin REST/JSON -rajapinta ja se tarjoaa kaksi OpenAPI -rajapintaa: IN -ja OUT -rajapinnat. IN -rajapinnan kautta tuotetaan ja ylläpidetään palveluntuottajien ja palveluiden perustietoja ja sen käyttö edellyttää organisaatiokohtaista käyttäjätunnusta ja salasanaa. OUT -rajapinta on hyödynnettävissä ilman käyttäjätunnusta ja rajapinnan poimintaehtoja täydennetään sitä hyödyntävien tahojen tarpeiden mukaan.¹⁰

2.3 Toisen vaiheen moduulien kuvaukset

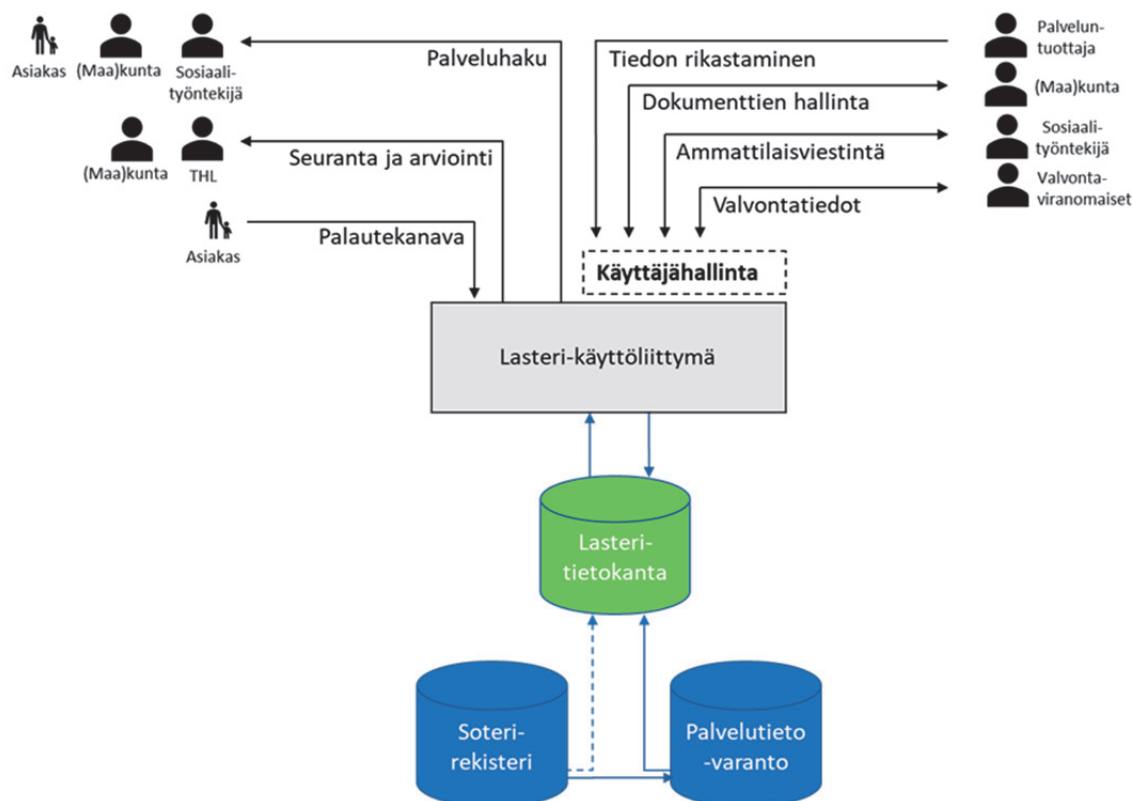
THL:n tehtävänä on seurata ja arvioida asiakkaiden tarpeiden ja palvelun järjestymisen kohtaamista maakunnissa sekä seurata esimerkiksi kustannuksia ja palvelujen saatavuutta. Maakunnan täytyy pystyä kehittämään ja valvomaan palvelutarjontaansa ja sen laatua. Lasterin toisessa vaiheessa näitä toimia tuetaan seuraavissa kappaleissa esitetyillä toiminnallisuuksilla

Ensimmäisessä vaiheessa toteutettavat käyttäjähallinta ja integraatiot edellyttävät kehittämistä myös toisessa vaiheessa, alla kappaleissa 2.3.1 – 2.3.4 esiteltujen moduulien lisäksi. Integraatioiden mahdollisia kehittämistarpeita ovat mm. integraatio Soteri -rekisteriin (ellei PTV:sta saada kaikkia tarvittavia tietoja) sekä vahvan tunnistautumisen toteuttaminen esimerkiksi Suomi.fi-integraatiolla.

Lasterin toisen vaiheen arkkitehtuuri on kuvattu kuvassa 3.

⁹ https://thl.fi/documents/605877/2848374/Sijaishuollon+yksikkörekisteri_esiselvitys+I_+toinen+versio.pdf/a1aac2aa-2655-4aad-8e66-a8b59cb74f99

¹⁰ <https://palveluhallinta.suomi.fi/fi/sivut/palvelutietovaranto/tekninen-yleiskuvaus>

Kuva 3. Lasterin toisen vaiheen arkkitehtuuri.

2.3.1 Dokumenttien hallinta maakuntien käyttöön

Jotta palvelujen kilpailutus ja järjestäminen olisi mahdollisimman sujuvaa ja kustannustehokasta, mahdollisesti myös yli kunta- ja maakuntarajojen, Lasterin avulla voidaan jakaa hyväksi havaittuja kilpailutusdokumenteja tai hyviä kilpailutuskäytäntöjä. Kyseinen palvelu edellyttää käyttäjähallinnan kehittämistä siten, että palvelu voidaan rajata vain maakuntien käyttöön.

2.3.2 Ammattilaisviestintä

Lasterin ammattilaisviestinnällä tarkoitetaan sosiaalityöntekijöiden välisen kommunikaation ja kokemusten jakamisen mahdollistamista suojatun palvelun kautta. Kyseinen palvelu edellyttää käyttäjähallinnan vahvan tunnistautumisen kehittämistä siten, että käyttäjähallinta tukee sosiaalityöntekijöiden ammattikorttien käyttöä tai Suomi.fi -palvelun tarjoamaa tunnistautumista. Tietojen rajaustarpeet ammattilaisviestinnän osalta määritetään myöhemmin. Yhtenä vaihtoehtona on hyödyntää rajaamisessa Suomi.fi-palvelun roolitietoja.

2.3.3 Valvontatiedot

Lastensuojelun valvontaviranomaisia ovat vastuusosiaalityöntekijä, maakunta, aluehallintoviranomainen sekä Valvira (Luova) ja eduskunnan oikeusasiamies. Viranomaisilla tulisi olla mahdollisuus käyttää hyödyksi tietoa toisten viranomaisten tarkastuskäynneistä, jolloin päällekkäinen tekeminen vähenisi ja toiminnan läpinäkyvyys lisääntyisi.

Tuleva lainsäädäntö tulee edellyttämään maakunnilta palvelujen seuranta- ja arviointia. Esiselvityksen ensimmäisen osan mukaan tällä hetkellä omavalvonta ei toimi suunnitellusti eikä se siten ole yksinään lapsen etua ja turvallisuutta takaava valvonnan keino.

Lasterin esiselvityksessä esitettiin, että Lasteri voisi tukea lastensuojelun valvontatoimia. Esiselvityksessä esitettiin, että Lasterissa voitaisiin julkaista valvoville viranomaisille tietoa toisten viranomaisten tarkastuskäynneistä, tarkastuspäivämääristä, raporttitiivistelmä, säännösten rikkomisen ja viranomaisen määräämien seurausten tiedot, jotta välttyttäisiin päällekkäiseltä tarkastustyöltä. Lisäksi kaavailtiin, että Lasterin kautta voitaisiin kirjata maakunnan valvontatietoja.

Lasterin valvontamoduuliin suunnitellussa toiminnallisuudessa on päällekkäisyyksiä Valviran ja maakunnan yhteisen valvontatiedon jakamisen osalta ja tästä syystä valvontamoduulille ei ole tarvetta Lasterissa, toisin kuin alun perin oli käsitys. Asiantuntijahaastatteluiden myötä kävi ilmi, että Valvira ja maakunta tulevat mahdollistamaan yhteisen valvontatiedon jakamisen kansallisella tasolla. Osa tiedoista on julkista ja esim. maakunnille tulee käyttöliittymä Soteriin, jonka rajapinnoilla siitä voidaan välittää tietoja muille tarvittaville tahoille.

Soterin kehitys valvontatietojen osalta tulee ensimmäiseksi sisältämään tulevan Luovan (entinen Valvira) tekemät tarkastukset ja tiedot mahdollisista huomautuksista. Tämän jälkeen suunnitelmissa on toimia Soterin laajentamiseksi maakuntatasolle, jolloin Soteri tulisi palvelemaan valvontatietojen osalta myös maakuntatasoisia tarpeita. Tämä tarkoittanee käytännössä, että valvontaa sekä yksikkö- että asiakastasolla tekevät sosiaalityöntekijät saavat pääsyn tietokantaan. Tarkempaa kuvausta Soterin laajentamisesta maakuntien valvontarekisteriksi ei vielä ole.

2.3.4 Palautekanava

Lasterin esiselvityksessä esitettiin, että Lasteri voisi toimia palautekanavana, jolla lastensuojelun asiakkaalla olisi mahdollisuus antaa palautetta saamastaan palvelusta ja palveluntuottajasta. Tämän toiminnon ajateltiin mm. palvelevan maakuntaa palvelun laadun valvonnassa. Tässä selvityksessä kävi kuitenkin ilmi, että palautekanavatoiminnallisuus tullaan toteuttamaan kansallisella ratkaisulla THL:n toimesta. Edellä mainitun tiedon myötä voidaan todeta, että palautekanavan kehittäminen Lasteriin tulee olemaan päällekkäistä THL:n ratkaisun kanssa.

3. Markkinakartoitus

3.1 Tietopyyntö

Esiselvityksen alustavan vaatimusmäärittelyn pohjalta luotiin tietopyyntö, joka julkaistiin julkisten hankintojen Hilma -järjestelmässä (<https://www.hankintailmoitukset.fi/fi/>) 8.11.2018 ja sen vastausaika päättyi 2.12.2018. Tietopyynnön tarkoitus oli kartoittaa olemassa olevia vaihtoehtoja toteuttaa Lasteri-palvelu ja arvioida näiden kustannuksia. Tämän raportin liitteenä on tietopyynnön kysymykset, joilla kartoitettiin toimittajien olemassa olevat tarjottavat ratkaisut ja räätälöintitarvetta täyttämään Lasterin vaatimukset.

Tietopyynnöstä tiedotettiin myös sähköpostitse useille järjestelmätoimittajille tietopyynnön julkaisun jälkeen. Tietopyyntö saavutti useita kymmeniä toimittajia (lähde: Hilma-järjestelmän tilastot ja sähköpostivastaukset), mutta tietopyyntöön vastasi ainoastaan neljä toimittajaa ja markkinakartoituksen vastaukset pohjautuvat näihin vastauksiin. Neljä tietopyyntöön vastannutta toimittajaa olivat Mediconsult, Socfinder, Solita ja Solutos. Vastausten määrää voidaan pitää suhteellisen alhaisena. Mahdollisia syitä tietopyyntövästausten alhaiseen määrään ei ole saatavissa. Syynä voi olla esimerkiksi se, että laajemmassa toimittajakentässä ei ole valmiina järjestelmiä, jotka olisivat räätälöitävissä kohtuullisella panostuksella Lasterin tarpeisiin. Ilmeisesti myöskään täysin uuden palvelun toteuttamisen ei arvioitu olevan kannattavaa. Yksi syy vastausten vähäiselle määrälle voi olla myös perinteisesti kiireiseen loppuvuoteen sijoittunut tietopyyntö sekä kohtuullisen lyhyt vastausaika. Pyydettyä työmääräarviointia on myös voitu pitää haasteellisena, koska tietopyynnössä kuvattujen toiminnallisuuksien tarkempia vaatimuksia ja määrittämiä ei ole vielä olemassa.

3.2 Toimittajat ja ratkaisut

Tietopyyntöön saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että kaikilla vastauksen jättäneellä toimittajalla on valmiudet räätälöidä Lasterin vaatimusten mukainen toteutus niin, että toteutuksessa voidaan hyödyntää olemassa olevia ratkaisuja tai referenssiratkaisuja.

Kaikilla toimittajilla oli toimialaosaamista ja kokemusta sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmä-hankkeista. Tietopyyntöön vastanneet yritykset olivat henkilöstömäärältään sekä sen myötä henkilöstön osaamisprofiilin laajuuden osalta eri kokoisia, aina muutaman hengen startup -tyyppisestä toimijasta suuriin, satoja henkilöitä työllistäviin yrityksiin.

Asiakaslähtöisen kehittämisen tärkeyttä ja kokemusta tuotiin esiin kaikissa vastauksissa. Kaksi toimittajista toivat määrittämisvaiheen toimintamalliehdotuksena esiin palvelumuotoilun, jonka avulla saadaan varmistettua ammattilaistarpeiden toteutuminen.

Teknologioiden osalta toimittajien välillä oli eroja. Ratkaisuja oli toteutettu mm. avoimen lähdekoodin komponentteja hyödyntäen, pilvipalveluteknologioilla ja Java -teknologialla. Teknologiavalinnat vaikuttavat mm. lisenssikuluihin, järjestelmän elinkaareen, toimittajariippuvuuteen sekä riippuvuuteen tietyn teknologian kehittymisestä ja versiopäivityksistä. Modulaarisen arkkitehtuuriperiaatteen noudattaminen nousi esiin useimmissa vastauksissa korostamaan olemassa olevien ratkaisuiden räätälöinti -ja käyttöönottomahdollisuuksia myös Lasterin tarpeisiin.

Rajapintateknologioiden osalta tietopyyntöön vastanneet toimittajat toivat melko tasapuolisesti esiin kyvykkyyksiään ja referenssitoteutuksiaan Lasterin integraatiotarpeisiin. Toimittajien ratkaisut perustuivat avoimiin rajapintoihin ja noudattivat yleisesti käytettyjä standardeja (mm. HL7, FHIR). Kaikilla toimittajilla oli referenssejä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaympäristöjen integraatiototeutuksista. Erityisesti Lasterin käytönhallinnan vaatimukset ja integraatiovalmiudet mm. Suomi.fi -palveluun olivat pääosin valmiina.

Kaikilla toimittajilla oli useita referenssitoteutuksia ja tuotantokäyttökokemuksia sosiaalihuollon asiakkuuksissa sekä osalla myös laajemmin julkishallinnon asiakkuuksissa ja hankkeissa. Toimittajilta löytyi kokemusta myös kansallisten palveluiden toteutuksesta ohjelmistotoimittajan roolissa, jonka myötä Lasterin vaatimusten mukaiset integraatiotarpeet ja sidosjärjestelmät olivat osalle toimittajista tuttuja.

Lasterin tietopyynnössä kuvattujen vaiheistusten mukaisten toiminnallisuuksien osalta kaikilla toimittajalla oli siis valmiudet räätälöidä Lasterin vaatimusten kaltaiset toteutukset hyödyntämällä sekä olemassa olevia toteutuksia että kokemuksia vastaavan kaltaisista toteutuksista. Olemassa olevien, Lasterissa mahdollisesti hyödynnettävien ratkaisujen räätälöintitarve vaihteli toimittajien välillä. Kaikilla toimittajilla oli ratkaisuisaan myös ominaisuuksia, joita ei tässä vaiheessa ole tunnistettu Lasterin vaatimuksiksi, mutta joista voisi olla hyötyä myös Lasterin käyttäjäkunnalle. Räätälöintitarpeiden tarkempi analyysi on mahdollista tehdä vasta sen jälkeen, kun Lasterin toiminnalliset vaatimukset on kuvattu. Toiminnalliset vaatimukset luovat vaatimuksia myös tiedon rakenteistamisen tarpeille, joissa oli tietopyynnön vastausten perusteella eroja eri ratkaisuisissa.

3.3 Kustannusarviot

Lasterin tarpeisiin vastaavien toiminnallisuuksien toteuttamisen osalta kaikki toimittajat antoivat karkean hinnoittelun. Työmäärät ja tarkennetut kustannukset ovat määritettävissä vasta sen jälkeen, kun Lasterin toiminnallisuuksista on tarkemmat määritykset. Kustannusarvioon huomioitiin ne Lasterin moduulit, jotka selvitystyön jälkeen on arvioitu toteutettaviksi Lasterissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kustannusvertailussa ei huomioitu Valvontatiedot -ja Palautekanava -moduulien hintatietoja, koska ne ovat rajautuneet tietopyynnön jälkeen pois Lasterista vastaavan kansallisen kehityksen vuoksi (kts. kpl 2.2.3 ja 2.2.4).

Lasterin toteuttamisen kustannukset analysoitiin seuraavalla tavalla:

1. Ensimmäisen vaiheen osalta järjestelmän kehityksen kertaluontoiset kustannukset sisältäen käyttöönoton kustannukset.
2. Toisen vaiheen osalta järjestelmän kehityksen kertaluontoiset kustannukset sisältäen käyttöönoton kustannukset.
3. Ensimmäisen vaiheen kaikki (vuotuiset) ylläpitokustannukset
4. Toisen vaiheen kaikki (vuotuiset) ylläpitokustannukset
5. Kustannukset koko järjestelmän vuotuisen kokonaiskustannuksen mukaan, sisältäen Lasterin kehityksen, käyttöönoton ja ylläpidon ja/tai lisenssimaksut yms. kustannukset.

Koska toimittajien vastaukset olivat osin luottamuksellisia, niin toimittajien vastauksia ei yksilöidä, vaan niihin viitataan jatkossa kirjaintunnisteilla A, B, C, D.

Toimittajat olivat vastanneet kustannusarvioihin eri tavoin. Toimittajat A ja B olivat arvioineet kustannukset vaiheiden lisäksi moduuleittain. Toimittaja A oli arvioinut kustannukset henkilötyöpäivinä ja muut euromäärinä. Jotta toimittajien tietopyyntövastaukset olisivat vertailukelpoisia, oli Toimittaja A:n henkilö-

työpäivät muutettava euromääräisiksi. Tässä käytettiin hyväksi toimittajan antaman järjestelmän kokonais-kustannusten euromääräistä arviota ja sitä vastaavaa työmääräarviota.

Kaikki toimittajat eivät osanneet arvioida toisen vaiheen vaikutuksia ylläpitokustannuksiin. Toimittajien ylläpidon kustannusarvioiden sisällöt poikkesivat toisistaan. Osa toimittajista oli arvioinut käyttöönoton yhdessä ylläpidon kanssa ja osalla ylläpito sisälsi vain teknisen ylläpidon osuuden.

3.3.1 Rääätälöinnin ja käyttöönoton kustannusarviot

Toimittajien A, B ja C kustannusarviot Lasterin räätälöinnin- ja käyttöönoton ensimmäiselle vaiheelle oli 143 000-450 000 euron välillä. Näiden lisäksi toimittaja D arvioi järjestelmänsä kehityskustannuksiksi ilman käyttöönottoa 30 000 euroa. Matalimpaan kustannusarvioon sisältyi vähiten räätälöitävää ja kyseiseen kustannusarvioon vaikutti toimittajan arvio Lasterin tietosisällöstä saatavaan synergiaetuuun. Korkein hinta sisälsi eniten räätälöintiä tarvitsevia moduuleja.

Toimittajien A, B ja C kustannusarviot Lasterin räätälöinnin- ja käyttöönoton toiselle vaiheelle oli 105 000-138 750 euron välillä. Näiden lisäksi toimittaja D arvioi järjestelmänsä kehityskustannuksiksi ilman käyttöönottoa 20 000 euroa.

Kustannuksiin ei otettu huomioon Valvontatiedot -ja Palautekanava -moduuleja.

3.3.2 Ylläpidon kustannusarviot

Toimittajien tekemä ylläpitokustannusten arviointi oli haastavaa. Ylläpidon sisältö, johon kustannusarviot perustuivat, vaihteli. Tämän lisäksi eroja ylläpidon kustannusarvioihin toi mm. erot hinnoittelumallissa.

Toimittajat, jotka olivat antaneet arvion Lasterin ensimmäisen vaiheen ylläpitokustannuksille, arvioivat ne 15 000-226 000 euron välille. Toisen vaiheen ylläpidon kustannusarviot, sisältäen ensimmäisen vaiheen ylläpitokustannukset, olivat 24 000-226 000 euron välillä.

3.3.3 Koko ratkaisun kustannusarvio ja yhteenveto kustannuksista

Lasterin ensimmäisen ja toisen vaiheen kokonaiskustannusarvio toteutuksineen, käyttöönottoineen ja ylläpitoineen oli 77 000- 585 000 euron välillä. Kustannusarviot olivat suoraan verrannollisia tarjottavan ratkaisun räätälöintityön tarpeeseen. Räätälöinnin määrä oli suoraan verrannollinen kustannusarvioon (kts. liite 3).

Pelkästään käyttöönotto -ja ylläpitokustannuksista ei voitu tehdä toimittajien välistä vertailua, koska näitä tietoja ei ollut saatavilla kaikista tietopyyntövastauksista. Kaikkien toimittajien osalta lopulliseen käyttöönotto -ja ylläpitolaskelmaan vaikuttaa se, kuka Lasterin omistaja tulee olemaan ja millainen sopimusperusta tuotteelle luodaan toimittajan kanssa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tietopyynnön perusteella lopullisten kustannustietojen saaminen edellyttää Lasterin toiminnallisuuksien tarkemman määrityksen ja päätökset Lasterin omistajuudesta sekä käyttöönottoprojektin, ylläpidon ja jatkokehityksen vastuutahoista.

3.4 Muita selvitettyjä ratkaisuvaihtoehtoja

Suomi.fi on verkkopalvelu, joka kokoaa julkisen hallinnon palvelut ja asiointikanavat kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille. Yksi Suomi.fi -palveluista on käyttöliittymä Palvelutietovarannon (PTV) tietojen hyödyntämiseen. Suomi.fi tarjoaa julkishallinnon asiakkaille käyttöliittymän ja toiminnallisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutietojen hakemiselle ja tulevaisuudessa myös vertailuun. Toiminnallisuus on päällekkäinen Lasterin kanssa. On kuitenkin otettava huomioon, että Suomi.fi-verkkopalvelu (+PTV) ei sisällä Lasteri-palvelun tarjoamia, sosiaalityöntekijöiden tarvitsemissä rikastetietoja.

Sote-ammattilaisen tarpeisiin Suomi.fi tarjoaa palveluita puolesta-asiointiin (valtuudet) ja kaksisuuntaiseen viestinvaihtoon asiakkaan kanssa sekä opastavien tietosisältöjen ja niihin liittyvien palvelujen ja asiointikanavien tarjoamisen kansalaisille. Suomi.fi-palvelussa ei ole tällä hetkellä toiminnallisuutta, joka mahdollistaisi Lasterin kaltaisen sote-ammattilaiselle suunnatun lastensuojelun palvelutuottajatieta hyödyntävän palvelun.

Markkinakartoituksen lisäksi selvitettiin THL:n omien olemassa olevien järjestelmien soveltuvuutta Lasterin tekniseksi toteutukseksi. Nämä kolme järjestelmää olivat TOPI, Palveluvaaka ja ”Termed”. TOPI-sovellus on tarkoitettu organisaatio- ja toimipaikkatietojen ylläpitoon. Palveluvaaka on kansallisen sosiaali-

ja terveydenhuollon palveluhakemisto, jota ei enää kehitetä. ”Termed” on yleiskäyttöinen metatietopalvelu (termieditori). Selvityksen perusteella voidaan todeta, että jokainen edellä mainituista järjestelmistä vaatisi paljon muutoksia, jotta Lasterin toiminnallisuudet saataisiin täytettyä. Myöskään palvelut Parastapalvelua.fi ja Yksityisetpalvelut.fi eivät vastanneet toiminnallisuuksiltaan Lasterin vaatimuksiin tai ylläpitäjillä ei ollut aikomuksia tässä vaiheessa kehittää palveluaan Lasterin suuntaan.

4. Johtopäätökset ja tunnistetut jatkoselvitystarpeet

Markkinakartoituksen perusteella voidaan sanoa, että Lasterin vaatimusten mukainen järjestelmä on toteuttavissa hyödyntämällä olemassa olevia ratkaisuja toteutuksen pohjana. Koko Lasterin toteutuksen, käyttöönoton ja ylläpidon kustannukset arvioitiin 77 000 - 585 000 euron välille. Räättälöinnin määrä oli suoraan verrannollinen kustannusarvioon.

Kustannusten arviointi (toimittajien puolelta) oli haastavaa olemassa olevilla tiedoilla, eikä kaikkia kustannusarvioita ollut saatavilla. Lopullisten kustannustietojen saaminen edellyttää Lasterin toiminnallisuuksien tarkemman määrittämisen ja päätökset Lasterin omistajuudesta sekä käyttöönottoprojektin, ylläpidon ja jatkokehityksen vastuutahoista.

4.1 Rekisterit

Esiselvityksen ensimmäisessä osassa kaavailtiin Lasterin palveluntuottajatietojen pohjautuvan Soteri-rekisteriin. Selvitettäessä Soteri-rekisterin tietosisältöjä, rajapintavaatimuksia ja kehitysaikataulua huomattiin, että vielä tässä vaiheessa Soteri-rekisteristä ei ole mahdollista saada Lasterin tietosisältövaatimusten mukaisia tietoja tavoiteaikataulun mukaisesti.

Vaikka Soteri-rekisteri sisältää julkisia tietoja palveluntuottajaorganisaatiosta, palveluyksiköstä, toimipisteestä sekä henkilökunnan määrästä ja koulutustaustasta, on osa tiedoista, kuten tila- ja palvelukuvaukset ei-julkista tietoa. Yksi vaihtoehto onkin tehdä Lasterista vain viranomaiskäyttöön tarkoitettu ratkaisu, jolloin Soteri-rekisterin tietoja päästäisiin hyödyntämään laajemmin ja käytössä olisivat yksityisten ja julkisten palveluntuottajien tiedot.

Tällä hetkellä ensisijainen keino hyödyntää Soteri-rekisterin palveluyksikkötietoja digitaalisissa palveluissa kuten Lasteri, on integraatio Palvelutietovarantoon. Soterin käyttöönoton myötä Palvelutietovarantoon siirtyä vuoden 2019 aikana hyvin ylätasoa tietoja palveluntuottajaorganisaatiosta, palveluyksiköstä, toimipisteestä ja palvelusta. Parhaiten Lasteria palvelevat tiedot Palvelutietovarannossa (mm. palvelukuvaukset) ovat kuitenkin vapaita tekstikuvauksia ja näin ollen vaikeasti hyödynnettävissä. Tietojen hyödyntäminen Lasterissa edellyttää tiedon rakenteistamista tai tietojen rikastamista Lasterissa.

Suuri osa lastensuojelun palveluntuottajista on yksityisiä. Lasterin kehityksen ja etenkin ylläpitovaiheen aikana on huomioitava, että KaPa-laki velvoittaa vain julkiset sote—palveluntuottajat rekisteröitymään Palvelutietovarantoon. Voidaan kuitenkin olettaa, että yksityiset toimijat tulevat käyttämään Palvelutietovarantoa markkinakilpailun vuoksi.

4.2 Kehitysaikataulu

Lasterin käyttöönoton on arvioitu ajoittuvan vuodelle 2019. Lasterin kehitys toiminnallisuuksien osalta on jaettu kahteen vaiheeseen. Vaiheistuksen lisäksi tässä raportissa esitetään ensimmäisen vaiheen integraatioiden toteuttamista kahdessa osassa. Ensimmäiseksi toteutettaisiin integraatio vain Palvelutietovarantoon, jolla saataisiin organisaatio-, palveluyksikkö- ja palvelutiedot Lasteriin. Tämän jälkeen, Soterin kehitysaikataulun puitteissa, integraatio voitaisiin toteuttaa Soteriin, jolla varmistettaisiin myös julkisten palveluntuottajatietojen siirtyminen ja Lasterin tietosisältövaatimusten mukaisten tietojen siirtyminen Lasteriin.

Selvitystyön aikana usealta taholta nousi huoli siitä, että palveluntuottaja joutuu ylläpitämään tietoja useaan palveluun kuten Soteriin, Palvelutietovarantoon, omille verkkosivuille ja mahdollisesti Lasteri-palveluun. Tämä on otettava huomioon kehitystyössä mahdollisuuksien mukaan.

4.3 Lisäarvo

Esiselvityksen toisessa osassa pyrittiin varmistamaan Lasterin tuoma lisäarvo. Lasterin ydinajatus on edesauttaa lapsen edun toteutumista sijoituspaikan valinnassa kokoamalla ja tarjoamalla tarvittavat tiedot yhdestä paikasta. Esiselvityksen toisessa osassa tehtävänä oli analysoida, mitkä tiedot jäävät Lasteriin rikastettaviksi. Selvitystyössä kävi ilmi, että lapsen etua ajavan sijoituspaikan valintaa tukevaa julkista tietoa ei tällä hetkellä saada kattavasti Palvelutietovarannosta tai Soterista. Tämän lisäksi selvitystyön aikana kävi myös ilmi, ettei Lasteria palvelevia kehityssuunnitelmia olisi olemassa. Nämä puoltavat Lasterin toteuttamista rikastustoimintoinen.

Esiselvityksen toisessa osassa pyrittiin kartoittamaan Lasterin toiminnallisuuksien mahdollisia päällekkäisyyksiä kansallisten suunnitelmien kanssa. Asiakaskäyttöliittymä palveluhakuun ja vertailuun ovat päällekkäisiä Suomi.fi-verkkopalvelun kanssa, mutta tässä tapauksessa tulee ottaa huomioon, että Suomi.fi-palvelutietovaranto ei sisällä Lasterin rikastetietoja. Lisäksi valvontamoduuli ja asiakkaan palautteenantomodulit olivat päällekkäisiä kansallisten suunnitelmien kanssa ja voidaan jättää pois Lasterin kehityssuunnitelmista. Selvityksessä kävi ilmi, että ammatiliskäyttöliittymä palveluhakuun ja vertailuun on toteuttamiskelpoinen ja ei siten päällekkäinen esimerkiksi Suomi.fi-verkkopalvelun kanssa. Tämä puoltaa myös Lasterin toteuttamista.

4.4 Jatkokehitys- ja jatkoselvitystarpeet

Lasterin esiselvityksen toisessa osassa tunnistettiin myös jatkokehitystarpeita järjestelmälle. Sosiaalityöntekijän suorittaessa sijoituspaikkahakuja hakusanoin, mahdollisia ”nollatuloksia” voitaisiin hyödyntää esimerkiksi tekoälyn avulla Lasterin ja maakunnan palvelutarjonnan kehityksessä.

Lasterille tunnistettiin myös jatkoselvitystarpeita. Lisätietoa tarvitaan siitä, millaisia tietoja eri tahot tarvitsevat tilastointiin lastensuojelun osalta, jotta on tarkennettavissa, mitä tietoja Lasterista pitää löytyä (Soterin ja PTV:n tietojen lisäksi), kenellä tulee olla pääsy tilastointitietoihin ja kuka saa tuottaa tilastoja sekä millaisia ominaisuuksia raportoinnille tulee rakentaa. Muut jatkoselvitystarpeet liittyvät Lasterin omistajuuden ja vastuutahon määrittämiseen sekä tiedon ylläpito- ja päivitysmalleihin. Jatkossa täytyy myös suunnitella Lasteri-ratkaisun pilotointi.

Liite 1. Tietopyynnön kysymykset

TIETOPYYNNÖN KYSYMYKSET

Toimittakaa vapaamuotoiset vastaukset seuraaviin kysymyksiin osoitteeseen pia.eriksson@thl.fi otsikolla ”Lasteri-tietopyyntö”. Lisätietoja voi tiedustella sähköpostilla osoitteesta elina.salla@salivirta.fi. Liikesalaisuudet toimitettava erillisillä liitteillä, jotka on selkeästi merkitty salaiseksi pidettäviksi.

1. Vastaajan tiedot
2. Kuvailkaa (teknologiat ja toiminnallisuudet), minkälaisia tietojärjestelmäratkaisuja teillä on tarjota Lasteri-palvelun/järjestelmän toteuttamiseksi tässä dokumentissa kuvatuissa Lasterin ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa.
3. Onko järjestelmässä valmiina toiminnallisuudet Lasterin eri vaiheiden moduulien toteuttamiseksi tai onko se mahdollista toteuttaa räätälöimällä? Vastatkaa kullekin moduulille jokin seuraavista: valmiina, räätälöimällä, ei saatavilla. Kuvatkaa lisäksi lyhyesti, miten tietojärjestelmä toteuttaisi seuraavat toiminnallisuudet?

Ensimmäisen vaiheen moduulit:

- a. Integraatiot
- b. Tiedon rikastaminen
- c. Palveluhakutoiminto
- d. Tilastotietojen tuottaminen
- e. Käyttäjähallinta

Toisen vaiheen moduulit:

- f. Dokumenttien hallinta
- g. Ammattilaisviestintä
- h. Valvontatiedot
- i. Palautekanava

4. Mahdolliset lisätiedot ja muut ominaisuudet järjestelmäratkaisussanne
5. Järjestelmän tarjoamat avoimet rajapinnat
6. Minkälaisia referenssejä teillä on vastaavista / soveltuvista toimituksista?
7. Karkea arvio eriteltyinä ensimmäisen vaiheen ja toisen vaiheen toteutuksen kustannuksista? Karkea arvio järjestelmän käyttöönotto- ja ylläpitokustannuksille eriteltyinä ensimmäisen vaiheen ja toisen vaiheen toiminnallisuuksille?

Liite 2. Palvelutietovarannon tietosisältö ja Soteri-rekisterin julkiset tiedot

Palvelutietovaranto		
Organisaatitieto	Palvelun kuvaus	Palvelupaikka
Organisaatitaso	Palvelun pohjakuvaus	Nimi
organisaatiotyyppi	Palvelutyyppi	Organisaatio
Aluetieto	Rahoitustyyppi	Tiivistelmä
Organisaation nimi	Nimi	Kuvaus
Vaihtoehtoinen nimi	Vaihtoehtoinen nimi	Kielet, jolla palvelupaikassa palvellaan
Y-tunnus	Päävastuuorganisaatio	Käyntiosoite
Organisaatitunniste	Muut vastuuorganisaatiot	yhteystiedot (sähköpostiosoite, faksinumero, puhelinnumero)
Sähköpostiosoite	Ehdot ja kriteerit	verkkosivu, alue, jolla palvelupaikka palvelee
Puhelinnumero	Toimintaohjeet	Asiointikanavien palveluajat
Verkkosivu	Maksullisuuden tiedot	
Postiosoite	Palvelusetelipalvelut	
Käyntiosoite	Kieli, jolla palvelu on käytettävissä	
Tiivistelmä: lyhyt kuvaus organisaatiosta (enintään 150 merkkiä).	Linkki lakitietoihin/Määräaika/Käsittelyaika/Voimassaoloaika/Tausta ja lainsäädäntö	
Kuvaus: Kirjoita organisaatiolle lyhyt, käyttäjäystävällinen kuvaus.	Elämäntilanne	
	Toimialaluokka	
	Vapaat avainsanat	
	Itse tuotettu palvelu, ostopalvelut, muu	
	Tiivistelmä palvelun keskeisestä sisällöstä (enintään 150 merkkiä).	
	Kuvaus: Kuvauksessa kerrotaan, mitä palvelu pitää sisällään, miten sitä tarjotaan asiakkaalle, mihin tarpeeseen se vastaa ja mihin sillä pyritään.	
Soteri-rekisterin tietosisältö, *-merkittyjen tietojen siirtämistä voidaan rajoittaa, harmaalla fontilla merkityt tiedot siirtyvät Palvelutietovarantoon		
Palveluntuottajan tiedot	Palveluyksikkö	Palveluyksikön toimipiste
Perustiedot	Palveluyksikön tiedot	Toimipisteen tiedot
Nimi	Palveluyksikön oid-koodi	Toimipisteen oid-koodi
OID-koodi	Palveluyksikön numero	Toimipisteen numero
Y-tunnus	Nimi	Nimi
Yhtiömuoto	Vaihtoehtoinen nimi	Vaihtoehtoinen nimi
Vaihtoehtoinen nimi	Käyntiosoite*	Käyntiosoite*
Kieli	Postinumero*	Postinumero*
Postiosoite*	Toimintakunnat	Postitoimipaikka*
Postinumero*	Puhelinnumero	Toimintakunnat
Puhelinnumero*	Sähköpostiosoite	Puhelinnumero
Sähköpostiosoite	Kielet, joilla palveluja annetaan	Sähköpostiosoite
Www-sivun osoite	Palveluyksikön tyyppi	Kielet, joilla palveluja annetaan
Nimenkirjoitusoikeutettu edustaja(t)	Maakunta	Toimipisteen tyyppi
Toiminut itsenäisenä ammatinharjoittajana	Sosiaalihuollon palveluja tuottava yksikkö	Maakunta

aikaisemmin		
Sosiaalihuollon palveluntuottaja	Terveydenhuollon palveluja tuottava yksikkö	Sosiaalihuollon palveluja tuottava yksikkö
Terveydenhuollon palveluntuottaja	Varhaiskasvatus	Terveydenhuollon palveluja tuottava yksikkö
Varhaiskasvatuksen palveluntuottaja	Toimii tahdosta riippumattoman erityishoidon yksikkönä	Varhaiskasvatus
Merkitty työnantajarekisteriin	Valtuutettu palveluntuottaja	Toimii tahdosta riippumattoman erityishoidon yksikkönä
Merkitty ennakkoperintärekisteriin	Palveluntuottajan nimi	Toimipisteen alkamispäivä
Kotikunta*	Y-tunnus	Toimipisteen loppumispäivä
Terveydenhuollon potilasvahinkovakuutus	OID-koodi	Toimipisteen keskeytyksen alkamispäivä
Potilas-/asiakasrekisteri	Yhteinen palveluyksikkö	Toimipisteen keskeytyksen loppumispäivä
Toimintakunnat	Palveluyksikön alkamispäivä	Toimipisteen palvelut ja henkilökunta
Palveluntuottajan vastuuhenkilöt	Palveluyksikön loppumispäivä	Palveluala (voi olla 1+n..*)
Toimitusjohtaja tai muu liiketoiminnasta vastaava henkilö	Palveluyksikön keskeytyksen alkamispäivä	Asiakasryhmä
Etunimet	Palveluyksikön keskeytyksen loppumispäivä	Palvelujen antopaikka
Sukunimi	Palveluyksikön vastuuhenkilöt	Asiakaspaikkamäärä (kun valittu palveluyksikön tilat)
Puhelinnumero	Palveluyksikön vastuuhenkilö (voi lisätä useamman)	Lisätiedot
Sähköpostiosoite	Etunimet	Henkilöstö
	Sukunimi	Henkilökunta htv (oma)
	Postiosoite*	Henkilökunta htv (osto)
	Postinumero*	
	Postitoimipaikka*	
	Matkapuhelinnumero*	
	Sähköpostiosoite*	
	Sosiaali- ja terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeudet*	
	Koulutus*	
	Liitä selvitys työkokemuksesta*	
	Toimii vastaavana johtajana alkaen*	
	Tehtävä palveluyksikössä*	
	Työskentelee toimipaikassa*	
	Palveluyksikön palvelut ja henkilökunta	
	Palveluala (voi olla 1+n..*)	
	Toimipisteen oid-koodi	
	Toimipisteen numero	
	Nimi	
	Vaihtoehtoinen nimi	
	Käyntiosoite	
	Postinumero	
	Postitoimipaikka	
	Toimintakunnat	
	Puhelinnumero	
	Sähköpostiosoite	
	Kielet, joilla palveluja annetaan	

	Toimipisteen tyyppi	
	Maakunta	
	Sosiaalihuollon palveluja tuottava yksikkö	
	Terveystuollon palveluja tuottava yksikkö	
	Varhaiskasvatus	
	Toimii tahdosta riippumattoman erityishoidon yksikkönä	
	Toimipisteen alkamispäivä	
	Toimipisteen loppumispäivä	
	Toimipisteen keskeytyksen alkamispäivä	
	Toimipisteen keskeytyksen loppumispäivä	

Liite 3. Kustannusvertailu

	Toimittaja A	Toimittaja B	Toimittaja C	Toimittaja D
Ensimmäisen vaiheen moduulit	Valmiina/Räätälöimällä/ /Ei saatavilla	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla
a. Integraatio				
Lasterissa julkaistaan Soteri-rekisterin lain mukaiset julkiset tiedot sijaishuollon yksiköiden osalta.	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
Palveluntuottajien tietoja tuodaan Palvelutietovarannosta Lasteriin	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
b. Tiedon rikastaminen				
Tieto harrastemahdollisuuksista	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
Tilakuvaukset	Räätälöimällä	Ei tiedossa	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
Tiedot henkilöstön osaamisesta	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
Palveluiden hinnat	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
Vapaat paikkamäärät	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
<i>Rakenteistaminen</i>	ei tiedossa	<i>Osittain valmis/ Räätälöimällä</i>	ei tiedossa	ei tiedossa

c. Palveluhaku-toiminto				
Hakutuloksien rajaaminen, järjestys	Räätälöimällä	Räätälöimällä/ Ei tiedossa	Valmiina	Valmiina
Sijainti karttanäkymässä	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina	Räätälöimällä
Hakusana-toiminnallisuus	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina
Palveluyksikköjen vertaileminen	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina
d. Tilastotietojen tuottaminen				
Tietojen siirtäminen tilastojärjestelmiin (THL) rajapinnalla/siirtotiedostolla	Räätälöimällä	Valmiina	Ei tiedossa	Valmiina
e. Käyttäjähallinta				
Käyttäjätunnus ja salasana: pääkäyttäjä, palveluntuottaja	Räätälöimällä	Valmiina	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
1. vaiheen toteutuksen ja käyttöönoton kustannukset	(225 000-) 450 000	143 000	(200 000-) 300 000	30 000 (ei käyttöönottoa)
1. vaiheen ylläpidon kustannukset	ei saatavilla	226 000	(30 000-) 50 000	15 000/vuosi (sisältää käyttöönoton)

	Toimittaja A	Toimittaja B	Toimittaja C	Toimittaja D
Toisen vaiheen moduulit	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla	Valmiina/Räätälöimällä/ Ei saatavilla
f. Dokumenttien hallinta	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina/ Räätälöimällä	Räätälöimällä
g. Ammatillisviestintä	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina (edellyttää käyttäjähallinnan räätälöintiä)
(d.) palveluntarjonnan tietokannasta tilastoja THL:n ja maakunnan käytettäväksi	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
(e.) Käyttäjähallinnan kehitys				
käyttäjätunnus/salasana: laajentaminen	Räätälöimällä	Räätälöimällä	Valmiina/ Räätälöimällä	Valmiina
ammattikortti	Räätälöimällä	Ei tiedossa	Räätälöimällä	Räätälöimällä
<i>Optio: valtuutus</i>	<i>Räätälöimällä</i>	<i>Ei tiedossa</i>	<i>Räätälöimällä</i>	<i>Ei tiedossa</i>
2. vaiheen toteutuksen ja käyttöönoton kustannukset	105 000	138 750	(80 000-) 120 000	20 000
2. vaiheen ylläpidon kustannukset (sis. 1.vaihe)	(18 000-) 30 000	226 000	(16 000-) 24 000	27 000
Kokonaisuuden ensimmäisen vuoden kustannukset	(348 000-) 585 000	507 750	(326 000-) 494 000	77 000